

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

SOSYAL GÜVENLİK KURUMU

2023 YILI SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Eylül 2024

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	9
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	9
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	9
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	10
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	11
7.	DENETİM BULGULARI.....	11
8.	EKLER.....	40

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Merkez ve Taşra Teşkilatı Personel Dağılımı.....	4
Tablo 2: Ekonomik Sınıflandırmaya Göre 2023 Yılı Bütçelenen ve Gerçekleşen Gelir	4
Tablo 3: Ekonomik Sınıflandırmaya Göre 2023 Yılı Bütçelenen ve Gerçekleşen Gider	5
Tablo 4: Sosyal Güvenlik Kurumu Sosyal Tesisleri	6
Tablo 5: Kurumun Ortağı Olduğu Kuruluşlar	7
Tablo 6: İcraya İntikal Eden Alacaklar ve Tahsilat Tutarları.....	33

KISALTMALAR

AŞ: Anonim Şirket

GSS: Genel Sağlık Sigortası

KHK: Kanun Hükmünde Kararname

MOSİP: Mali Otomasyon Sistemi Projesi

SGDP: Sosyal Güvenlik Destek Primi

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

SGM: Sosyal Güvenlik Merkezi

SUT: Sağlık Uygulama Tebliği

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TİTCK: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

ÜTS: Ürün Takip Sistemi

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Hazineden Tahsil Edilen Alacakların Muhasebe Kayıtlarında Hatalı Yer Alması
2. Kurum Alacaklarının Takibinin Yapıldığı Yazılımlarda Entegrasyonun Sağlanmamış Olması
3. Tecil ve Taksitlendirmelere İlişkin Mali İşlemlerin Muhasebe Kayıtlarına Tam ve Doğru Şekilde Yansıtılmaması ve Tecil İşlemleri İçin Alınan Teminatların Eksik Muhasebeleştirilmesi
4. Faaliyet ve Alacak Hesaplarına Ait Tahsilatların Emanet Hesaplarında İzlenmesi
5. Taksitli Satışı Gerçekleştirilen Kamu Konutlarının Muhasebe Kayıtlarında Hatalı Takip Edilmesi
6. Muhasebe Kayıtlarında Görünen Kuruma Ait Tapuya Kayıtlı Taşınmazların Değer Tespitlerinin Yapılmaması
7. Tesis Niteliğindeki Dayanıklı Taşınırın İlgili Duran Varlık Hesaplarında İzlenmemesi

B. Diğer Bulgular

1. İhale Edilen Yapım İşleri İçin Yaptırılan Bütün Riskler (All Risk) Sigortasında Risk Kalemlerinin Muafiyet Oranlarının Yüksek Belirlenmesi
2. Taşınmaz Kiralamalarında Sözleşme Hükümlerine Uyulup Uyulmadığının Kontrolünün Yapılmaması
3. Arsa Payı Karşılığı İnşaat Yaptırılmasına İlişkin Protokol Kapsamında Yürütülen Faaliyetlerde Eksikliklerin Bulunması
4. Prim Borcuna Karşılık Satış Amacıyla Alınan Taşınmazların Nakde Dönüştürülememesi
5. Kira Sözleşmeleri Uzun Süre Devam Ettirilen Taşınmazlara İlişkin Kira Bedelleri Güncellenirken Rayiç Değerlerin Dikkate Alınmaması ve Kira Bedellerinin Artmasına Rağmen Teminat Tutarlarının Güncellenmemesi
6. Prim Alacaklarının Belediye ve Belediye Şirketlerinden Tahsil Edilmesinde Sorunlar Yaşanması
7. İcra ve Haciz Süreçlerinin Sağlıklı İşlememesi

8. İadeli Tıbbi Cihaz Takibinin Sağlıklı Bir Şekilde Yapılmaması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Değişen sosyal güvenlik ihtiyaç ve risklerine karşı toplumu güvence altına alarak güvenilir, kaliteli ve yenilikçi bir anlayışla sürdürülebilir sosyal güvenlik hizmeti sunmak misyonuyla kurulan; bununla birlikte yenilikçi ve insan odaklı anlayışla topluma kaliteli hizmet sunan, sürdürülebilirliğini sağlamış, dünyada örnek alınan güçlü ve saygın bir kurum olmak vizyonuyla hareket eden Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) hem bütçe büyüklüğü, hem de paydaşlarının sayısı ve çeşitliliği açısından Türk kamu mali sisteminde ağırlığı olan kurumların başında gelmektedir.

Kurum, sosyal güvenliğini yaygınlaştırmak, prim gelirlerini artırmak, sağlık hizmetlerine erişimi kısıtlamadan sağlık harcamalarının sürdürülebilirliğini sağlamak, kaliteli sosyal sigortacılık hizmeti vererek hizmet alan memnuniyetini artırmak, kurumsal yönetim sistemini geliştirmek ve bilişim altyapısını geliştirmek amaçlarını benimsemiştir.

Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı, BAĞ-KUR Genel Müdürlüğü ve T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü 20.06.2006 tarihli ve 26173 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu ile Sosyal Güvenlik Kurumu çatısı altında toplanmıştır. Bu yapılanma devlet memurları, hizmet akdine göre çalışanlar, tarım işlerinde çalışanlar, kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar ile tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanları kapsayan beş farklı emeklilik sisteminin, tek bir emeklilik sistemine dönüştürülmesini temin etmeye yönelik olmuştur.

5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra 24.11.2006 tarihinde Kurumun ilk Genel Kurul toplantısı yapılmış, Yönetim Kurulu üyelerinin 28.11.2006 tarihinde göreve başlamalarıyla birlikte Sosyal Sigortalar Kurumu, BAĞ-KUR ve T.C. Emekli Sandığının tüzel kişilikleri sona ermiştir.

02.07.2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile 5502 sayılı Kanun'un Kurumun amaç, tanımlar, kuruluş ve görevlerinin düzenlendiği Birinci Bölümü; organlarının ve görevlerinin düzenlendiği İkinci Bölümünün 6'ncı maddesinin bazı fıkraları hariç geriye kalanını; Başkanlık Teşkilatı, Ana Hizmet Birimleri, Danışmanlık Birimleri, Yardımcı Hizmet Birimleri ve Taşra Teşkilatının düzenlendiği bölümleri yürürlükten kaldırılmıştır. 15.07.2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 4 sayılı

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 403-433'üncü maddelerinde Sosyal Güvenlik Kurumunun teşkilatı hakkında yeni düzenlemeler yapılmıştır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu olan Sosyal Güvenlik Kurumu, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali açıdan özerk olup 5502 sayılı Kanun'da ve 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde hüküm bulunmayan hallerde özel hukuk hükümlerine tabidir.

Kurumun görevleri, 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 405'inci maddesinde şu şekilde belirlenmiştir:

a) Ulusal kalkınma strateji ve politikaları ile yıllık uygulama programlarını dikkate alarak sosyal güvenlik politikalarını uygulamak, bu politikaların geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak.

b) Hizmet sunduğu gerçek ve tüzel kişileri hak ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirmek, haklarının kullanılmasını ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesini kolaylaştırmak.

c) Sosyal güvenliğe ilişkin konularda; uluslararası gelişmeleri izlemek, Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluşlar ile iş birliği yapmak, yabancı ülkelerle yapılacak sosyal güvenlik sözleşmelerine ilişkin gerekli çalışmaları yürütmek, usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası antlaşmaları uygulamak.

ç) Sosyal güvenlik alanında eğitim, araştırma ve danışmanlık faaliyetleri yapmak ve yaptırmak, kamu idareleri arasında koordinasyon ve iş birliğini sağlamak.

d) Mevzuat ile Kuruma verilen görevleri yapmak.

Kurumun temel faaliyet alanı; kısa ve uzun vadeli sigorta kollarından oluşan sosyal güvenlik sistemi faaliyetleri ile genel sağlık sigortası faaliyetleridir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 406'ncı maddesinde Kurumun organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Başkanlık olarak sayılmış olup, 413'üncü maddesinde ise Başkanlığın hizmet birimleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

a) Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

- b) Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü
- c) Genel Sağlık Sigortası Genel Müdürlüğü
- ç) Hizmet Sunumu Genel Müdürlüğü
- d) Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı
- e) Aktüerya ve Fon Yönetimi Daire Başkanlığı
- f) Strateji Geliştirme Başkanlığı
- g) Personel Daire Başkanlığı
- ğ) Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı
- h) İnşaat ve Emlak Daire Başkanlığı
- ı) Eğitim, Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanlığı
- i) Hukuk Müşavirliği
- j) Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin "Taşra Teşkilatı" başlıklı 427'nci maddesinde Başkanlığın taşra teşkilâtının; her ilde kurulan sosyal güvenlik il müdürlükleri ile sosyal güvenlik il müdürlüklerine bağlı olarak kurulacak sosyal güvenlik merkezlerinden (SGM) oluşacağı, il ve ilçelerde nüfus, sigortalı ve genel sağlık sigortalı sayısı, işyeri sayısı, işlem yoğunluğu ve belirlenecek diğer kriterler doğrultusunda yeteri kadar sosyal güvenlik merkezi kurulabileceği veya kaldırılabilceği hükme bağlanmıştır.

Bu kapsamda, sosyal güvenlik merkezleri idari işlemler açısından SGM, Sağlık SGM, Mali Hizmetler SGM ve Rehberlik SGM olmak üzere 4 kategoriye ayrılmakta olup Yönetim Kurulunun muhtelif tarihli ve sayılı kararları ile 450 SGM, 35 Sağlık SGM, 82 Mali Hizmetler SGM ve 34 Rehberlik SGM olmak üzere toplam 601 adet SGM'nin kurulmasına karar verilmiştir. Bunlardan, 411 SGM, 34 Sağlık SGM, 82 Mali Hizmetler SGM ve 29 Rehberlik SGM olmak üzere toplam 556 adet SGM faaliyetine başlamıştır. 39 SGM, 1 Sağlık SGM ve 5 Rehberlik SGM olmak üzere toplam 45 adet SGM'nin kuruluş çalışmaları ise devam etmektedir.

Kurumun merkez ve taşra teşkilatında 32.816 personel görev yapmakta olup bunların

dağılımı aşağıda gösterilmektedir:

Tablo 1: Merkez ve Taşra Teşkilatı Personel Dağılımı

TEŞKİLAT	MEMUR	SÖZLEŞMELİ PERSONEL	İŞÇİ	TOPLAM
MERKEZ	3.410	181	860	4.451
TAŞRA	22.382	1.092	4.891	28.365
TOPLAM	25.792	1.273	5.751	32.816

1.3. Mali Yapı

SGK, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na ekli IV sayılı Cetvel'de yer alan bir kamu idaresidir.

Kurum, bütçe işlemlerini Strateji Geliştirme Başkanlığınca hazırlanan Bütçe Yönergesi hükümlerine göre yürütür. Hazırlanan bütçe teklifleri Kurum Başkanı tarafından Yönetim Kurulu onayına sunulur.

22/12/2022 tarihli ve 2022/405 sayılı Yönetim Kurulu Kararı ile kabul edilen Sosyal Güvenlik Kurumu 2023 Mali Yılı Bütçe Kararında, Kurumun bütçe geliri 1.582.204.490.000,00 TL olarak tahmin edilmiş olup 2023 mali yılında net bütçe gelirleri 2.291.111.819.978,44 TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2: Ekonomik Sınıflandırmaya Göre 2023 Yılı Bütçelenen ve Gerçekleşen Gelir

GELİRLERİN TÜRÜ	GELİR TAHMİNİ (TL)	GERÇEKLEŞEN TUTAR (TL)
02- SOSYAL GÜVENLİK GELİRLERİ	1.321.027.483.000,00	1.611.660.130.301,92
03- TEŞEBBÜS VE MÜLKİYET GELİRLERİ	245.662.000,00	537.459.814,01
04- ALINAN BAĞIŞ VE YARDIMLAR İLE ÖZEL GELİRLER	59.192.144.000,00	391.614.861.800,32
05- DİĞER GELİRLER	45.669.614.000,00	43.931.782.836,09
06- SERMAYE GELİRLERİ	25.000.000,00	45.000.000,00
08- ALACAKLARDAN TAHSİLATLAR	156.044.587.000,00	309.171.248.880,24
09 – RED VE İADELER (-)	0,00	65.848.663.654,14
NET BÜTÇE GELİRİ TOPLAMI	1.582.204.490.000,00	2.291.111.819.978,44

2023 mali yılında Sosyal Güvenlik Gelirleri bütçe tahmininin %122'si oranında gerçekleşerek 1.611.660.130.301,92 TL,

Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri bütçe tahmininin %218,78'i oranında gerçekleşerek 537.459.814,01 TL,

Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler bütçe tahmininin %661,60'ı oranında gerçekleşerek 391.614.861.800,32 TL,

Diğer Gelirler bütçe tahmininin %96,19'u oranında gerçekleşerek 43.931.782.836,09 TL,

Sermaye Gelirleri bütçe tahmininin %180'i oranında gerçekleşerek 45.000.000,00 TL,

Alacaklardan Tahsilatlar ise bütçe tahmininin %198,13'ü oranında gerçekleşerek 309.171.248.880,24 TL olmuştur.

Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler ise 65.848.663.654,14 TL gerçekleşmiştir.

Kurumun giderleri sağlanan gelirlerden, gelirlerin yetersiz kaldığı durumlarda ise Hazine yardımı ile karşılanmaktadır. 2023 yılında 38.637.716.372,00 TL Hazine yardımı alınmıştır. Bu tutar 04. Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ekonomik kodu içerisinde takip edilmektedir.

Tablo 3: Ekonomik Sınıflandırmaya Göre 2023 Yılı Bütçelenen ve Gerçekleşen Gider

GİDERLERİN TÜRÜ	NİHAİ BÜTÇE ÖDENEĞİ (TL)	GERÇEKLEŞEN TUTAR (TL)
01- PERSONEL GİDERLERİ	14.885.633.000,00	10.697.211.691,66
02- SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ	2.550.101.000,00	1.686.677.368,41
03- MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	5.106.675.552,00	4.718.608.447,54
04- FAİZ GİDERLERİ	300.000,00	272.594,09
05- CARİ TRANSFERLER	2.290.472.536.907,87	2.196.776.954.368,18
06- SERMAYE GİDERLERİ	935.000.000,00	135.384.147,60
BÜTÇE GİDERİ TOPLAMI	2.313.950.246.459,87	2.214.015.108.617,48

2023 mali yılında; Personel Giderleri bütçe tahmininin %71,86'sı oranında gerçekleşerek 10.697.211.691,66TL,

Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri bütçe tahmininin %66,14'ü oranında gerçekleşerek 1.686.677.368,41 TL,

Mal ve Hizmet Alım Giderleri bütçe tahmininin %92,40'ı oranında gerçekleşerek 4.718.608.447,54 TL,

Faiz Giderleri bütçe tahmininin %90,86'sı oranında gerçekleşerek 272.594,09 TL,

Cari Transferler (emekli aylıkları, kısa vadeli sigorta ödemeleri, sağlık giderleri, ek ödeme, faturalı ödemeler) bütçe tahmininin %95,91'i oranında gerçekleşerek 2.196.776.954.368,18 TL,

Sermaye Giderleri ise bütçe tahmininin %14,48'i oranında gerçekleşerek 135.384.147,60 TL olmuştur.

SGK'nın 2023 yılı faaliyet gideri toplamı 1.935.955.162.331,17 TL'dir. Faaliyet geliri toplamı 2.181.851.436.655,18 TL, faaliyet gelirlerinden indirim, iade ve iskontolar toplamı 1.305.754,35 TL, gerçekleşmiştir. 2023 yılı olumlu faaliyet sonucu 245.894.968.569,66 TL'dir.

Sosyal Güvenlik Kurumunun 14 adet sosyal tesisi bulunmaktadır. Bu tesisler aşağıdaki şekildedir.

Tablo 4: Sosyal Güvenlik Kurumu Sosyal Tesisleri

MERKEZ TEŞKİLATINA BAĞLI TESİSLER	TAŞRA TEŞKİLATINA BAĞLI TESİSLER
Kavaklıdere Eğitim Merkezi ve Misafirhanesi (Ankara)	Üsküdar Eğitim ve Dinlenme Tesisi (İstanbul)
Balgat Eğitim Merkezi ve Misafirhanesi (Ankara)	İzmir Eğitim ve Dinlenme Tesisi
Fevzi Çakmak Eğitim Merkezi ve Misafirhanesi (Ankara)	Şanlıurfa Misafirhanesi
Terzi ve Kuru Temizleme-Berber Salonu İşletmesi (Ankara)	Bursa Misafirhanesi
Spor Salonu ve Halı Saha İşletmesi (Ankara)	Artvin Misafirhanesi
Kuşadası Eğitim Merkezi ve Dinlenme Kampı (Aydın)	Topkapı Misafirhanesi (İstanbul)
Balgat Kreş ve Gündüz Bakımevi (Ankara)	Beşiktaş Misafirhanesi (İstanbul)

Kurum bütçesinde gösterilmeyen 14 sosyal tesisten 2023 yılı sonu itibarıyla toplam 83.845.591,71 TL gelir elde edilmiş, 54.061.912,04 TL gider yapılmıştır. Sosyal tesisler, 2023 yılında toplam 30.157.790,19 TL kar elde etmiş olup 14 sosyal tesisten 1'i 2023 yılını zararla kapatmıştır.

Kurumun ortaklık payı bulunan mali kuruluşlar ile mal ve hizmet üreten kuruluşlara ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 5: Kurumun Ortağı Olduğu Kuruluşlar

	İştirakin Adı	Sermayesi (TL)	Kurum Hisse Miktarı (TL)	Kurum Hisse Oranı (%)
1	Emek İnşaat ve İşletme AŞ	14.500.000,00	7.105.000,00	49
2	Taksim Otelcilik AŞ	350.000.000,00	109.987.500,00	31,43
3	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (*)	1.411.170.743,00	77.238.455,00	5,47
4	Merkez Bankası AŞ	25.000,00	422	1,69
5	Petlas Las. San. ve Tic. AŞ	10.000.000,00	2.463,00	0,02
6	USX-RAY Röntgen AŞ	2.450.000,00	2.775,10	0,11
7	Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi	148.500.000,00	250.139,50	0,17
8	Şeker Sigorta AŞ	102.646.444,00	149.334,00	0,15
9	Türk Ticaret Bankası AŞ	109.249.235,81	377.790,00	0,35
10	Pegagaz AŞ	50.000,00	0,05	0
11	Tasfiye Halinde Ticaret Factoring Hizmetleri AŞ	75.000,00	7.500,00	10
12	Tasfiye Halinde EŞÇİM Eskişehir Çimento Fabrikası AŞ	78.121.800,00	1.531.801,93	1,96

(*) Şirket, 2017 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile Türkiye Varlık Fonuna devredilmiştir.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

SGK, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 49, 50 ve geçici 3'üncü madde hükümlerine dayanılarak hazırlanan Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine tabidir. Bu nedenle, SGK tarafından 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 49'uncu maddesi ile Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine dayanılarak hazırlanan Sosyal Güvenlik Kurumu Muhasebe Yönetmeliği 25.06.2021 tarihli ve 31522 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Söz konusu Yönetmelik SGK muhasebe birimlerinin muhasebe kayıt ve işlemlerini kapsamaktadır. Yönetmelik'in 263'üncü maddesinde, Yönetmelik'te hüküm bulunmayan hallerde Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hükümlerinin uygulanacağı belirtilmektedir.

SGK muhasebe hizmetleri, Mali Otomasyon Sistemi Projesi (MOSİP) adı verilen bir

sistem temelinde yürütülmektedir. Bu kapsamda, tüm illerde muhasebe işlemlerini yürütmekle görevli mali hizmetler sosyal güvenlik merkezleri oluşturulmuştur. Mali hizmetler sosyal güvenlik merkez müdürünün yetkisi dahilinde il bazında gerçekleşen mali işlemler MOSİP sistemine kaydedilmektedir. Merkezde ise Kurumun muhasebe hizmetlerini yürütmek Strateji Geliştirme Başkanlığı sorumluluğundadır. Merkezde bulunan harcama birimlerinde gerçekleştirilen mali işlemler, merkez muhasebe birimi tarafından MOSİP sisteminde takip edilmektedir. İllerde il düzeyinde mali rapor üretilebilmekle birlikte Kurumun konsolide mali raporları, Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından MOSİP sisteminden çekilerek sunulmaktadır.

Sosyal Güvenlik Kurumu Muhasebe Yönetmeliği'nin 12'nci bölümünde mali raporlamaya ilişkin düzenleme yapılmıştır. Yönetmelik'in 251'inci maddesinde sayılan mizan cetveli, temel mali tablolar ile diğer tablolar SGK Başkanlığınca belirlenen sürelerde hazırlanmakta ve bazı tablolar kamuoyuna sunulmaktadır. Ayrıca SGK Başkanlığınca üretilen mizanlar, temel mali tablolarla birlikte belirlenen sürelerde Hazine ve Maliye Bakanlığına gönderilir.

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştaya gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulacak olup denetim bunlar ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- Özkaynak değişim tablosu,
- Bütçelenen ve gerçekleşen tutarların karşılaştırma tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Denetim görüşü, kamu idaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi

kapsamındaki temel mali tablolarından bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim

prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kontrol Ortamı Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları tam ve açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmiştir. İdarede “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri” ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterlidir. Personelin işe alınması, yer değiştirilmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası, tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur. Hassas görevlere ilişkin prosedürler, tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur.

Risk Değerlendirme Standartları

Stratejik plan, zamanında yayımlanmış ve içerik açısından mevzuata uygundur. İdare performans programı içerik olarak mevzuata uygun şekilde hazırlanmış ve zamanında yayımlanmıştır. İdare iç kontrol risklerini tam ve doğru şekilde belirlemiştir. Risklerin değerlendirilmesine yönelik risklerin etki/olasılık değerlendirmeleri 10*10 matris üzerinden yapılarak puan belirleme çalışmaları yapılmıştır.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

İdare tarafından yetkileri belirlemek amacıyla iş akış süreçleri hazırlanmıştır ve personele duyurulmuştur. İdare tarafından yetki devirleri mevzuata uygun yapılmıştır. İdarede yapılan görevlendirmelerde, bunlar farklı kişiler arasında dağıtılarak “görevler ayrılığı” ilkesine uyulmuştur. İdarece belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri ve sorumluları belirlenmiştir. Ön mali kontrol sistemi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar’a uygun olarak kurulmuştur. Kamu idaresinin ön mali kontrol

yönergesi mevcuttur.

Bilgi ve İletişim Standartları

İdare faaliyet raporu içerik olarak mevzuata uygun hazırlanmıştır. İdarenin Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı mevcuttur ve içerik olarak Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği'ne uygundur.

İzleme Standartları

İdarenin tüm birimleri tarafından iç kontrol sistemi, yılda en az bir kez değerlendirilmekte ve değerlendirme sonuçları İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kuruluna raporlanmaktadır. Kamu İdaresinde iç denetim birimi kurulmuş olup 30 iç denetçi kadrosu bulunmaktadır. Bu kadrolardan 28'i doludur. İç denetim biriminin iç kontrol sistemine ilişkin denetim ve raporlama çalışmaları mevcuttur.

İç kontrol sistemi kurma ve yapılandırma çalışmaları büyük ölçüde tamamlanmış olup sistemin işleyişine ilişkin gerekliliklerin Kurum tarafından yerine getirildiği değerlendirilmektedir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Sosyal Güvenlik Kurumunun 2023 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, "Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular" bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Hazineden Tahsil Edilen Alacakların Muhasebe Kayıtlarında Hatalı Yer Alması

Kurum tarafından ödenip ödemeyi izleyen iki ay içinde faturası karşılığında Hazineden tahsil edilecek olan alacakların hatalı muhasebeleştirildiği görülmüştür.

Sosyal Güvenlik Kurumu Muhasebe Yönetmeliği'nin 42'nci maddesinde; Kurum alacakları hesap grubunun, diğer kamu idarelerine ait borçların üstlenilmesinden ve benzeri işlemlerden kaynaklanan ve bir yıl veya faaliyet dönemi içinde tahsili öngörülen alacaklar ile tek hazine kurumlar hesabı kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığınca değerlendirilen mali kaynaklardan dolayı Hazine ve Maliye Bakanlığında olan alacakların izlenmesi için kullanılacağı belirtilmiştir.

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun Ek 86'ncı maddesinde; emekli, adi malullük, vazife malullüğü aylığı ile dul ve yetim aylığı bağlananlara, ödenen aylıklar ve bu Kanun'un Ek 81 ve Ek 85'inci maddeleri uyarınca yapılan ek ödemeler hariç aylıkları ile birlikte her ay itibarıyla yapılan ödemeler toplamının %6,34'ü oranında ilave ödeme yapılacağı, bu ödemenin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından gerçekleştirileceği, ödenmesini izleyen iki ay içerisinde ise Hazineden tahsil edileceği hüküm altına alınmıştır.

Yapılan incelemede 5434 sayılı Kanun'un Ek 86'nci maddesi kapsamında SGK tarafından yapılan ödemelerin 139.01.05.08 Diğer Kurum Alacakları Hesabı'na borç, yapılan ödeme karşılığında Hazineden tahsilatların ise 139.01.05.08 Diğer Kurum Alacakları Hesabı'na alacak kaydı yapıldığı görülmüştür. Ancak Ek-86 ödemesi kapsamında Hazine'den tahsil edilen tutar ile muhasebe kayıtlarının birbiri ile uyumlu olmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresi cevabında; Ek-86 ödemesi kapsamında Hazine'den tahsil edilen tutar ile muhasebe kayıtlarının birbiri ile uyumlu olmasına ilişkin gerekli muhasebe kayıtlarının 2024 yılında yapıldığı ifade edilmiştir. Ancak bahsi geçen muhasebeleştirme işleminin ilgili yıl içinde yapılmaması sebebiyle, 2023 yılı mali tablolarında 139 Diğer Kurum Alacakları Hesabı hatalı tutarlarla yer almıştır.

SGK tarafından ödenip Hazineden tahsil edilen tutarların muhasebe kayıtlarına doğru bir şekilde yansımaları gerekmektedir.

BULGU 2: Kurum Alacaklarının Takibinin Yapıldığı Yazılımlarda Entegrasyonun Sağlanmamış Olması

Kurumun alacaklarına ilişkin işlemlerin tahakkuk esasına göre gerçekleştirilmemesi nedeniyle mali tabloların cari ve geçmiş dönemde Kurum alacağına dönüşmüş tutarları tam olarak yansıtmadığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 49'uncu maddesinde; muhasebe sisteminin; malî raporların düzenlenmesi ve kesin hesabın çıkarılmasına temel olacak ve karar, kontrol ve hesap verme süreçlerinin etkili çalışmasını sağlayacak şekilde kurulup yürütüleceği, kamu hesaplarının; kamu idarelerinin gelir, gider ve varlıkları ile malî sonuç doğuran ve öz kaynağın artmasına veya azalmasına neden olan her türlü işlemler ile garantilerin ve yükümlülüklerin belirlenmiş bir düzen içinde hesaplara kaydedilerek yönetim ve denetim yetkilileriyle kamuoyuna gerekli bilgilerin sağlanması amacıyla tutulacağı hükme bağlanmıştır.

Aynı Kanun'un 51'inci maddesinde ise kamu gelir ve giderlerinin tahakkuk ettirildikleri malî yılın hesaplarında gösterileceği, bütçe gelirlerinin tahsil edildiği yılda kaydedileceği, bütçe giderlerinin ödendiği yılda muhasebeleştirileceği, kamu hesaplarının malî yıl esasına göre tutulacağı belirtilerek muhasebe sisteminin temel ilkeleri ortaya konulmuştur.

Kurum muhasebe hizmetleri, Mali Otomasyon Sistemi Projesi (MOSİP) adı verilen bir sistem üzerinden yürütülmektedir. Kurum gelirleri arasında önemli bir yer tutan genel sağlık sigortası (GSS) primleri, kamu hizmetlerinde çalışanlardan prim gelirleri (memurlar) ile ek karşılık primlerinin tahakkuk işlemleri MOSİP Sisteminde kayıt altına alınmaktadır. 5510 sayılı Kanun'un 4/1-b maddesi kapsamındaki primlerin, süresinde ödenmeyen 4/1-a kapsamındaki primlerin, gecikme cezası ve zamların ve Sosyal güvenlik destek primi (SGDP) gelirlerinin tahakkuk işlemleri ise MOSİP dışındaki bilgi sistemlerinde (Güvence ve İşveren Sistemleri) gerçekleştirilmektedir.

SGK Sigorta Primleri Genel Müdürlüğünden alınan veriye göre; Kurumun 2023 yılı sonu itibarıyla 4/1-a kapsamında 412.471.503.673,00 TL, 4/1-b kapsamında 191.849.648.739,00 TL, 4/1-a kapsamında yapılandırılan alacağın aslı 41.823.941.033,00 TL, 4/1-b kapsamında yapılandırılan alacağın aslı 4.067.164.639,00 TL tutarında Kurum alacağı bulunmaktadır. Kurum alacağına dönüşen bu tutarlar tam ve doğru olarak mali tablolara yansıtılmamaktadır.

Hizmet akdine dayalı prim gelirleri (4/1-a kapsamında olanların prim gelirleri) 2023 yılında tahakkuku tahsiline bağlı bir gelir gibi tahsilat yapıldığında prim gelirin hem tahakkuku hem de tahsilatı aynı muhasebe işlem fişinde yapılmaya başlanılmıştır. Ayrıca, 2023 yılında 4/1-a kapsamındaki Kurum alacaklarının cari dönemdeki tahakkuk kayıtları yapılmaya başlanılmış olsa da tahakkuk kayıtlarının mükerrer yer alması nedeniyle tahakkuk eden ve tahsil edilemeyen hizmet akdine dayalı prim gelirlerinin gerçeği yansıtmadığı tespit edilmiştir. Mükerrer olarak yıl içinde kaydedilen prim tahakkukları dönem sonu itibarıyla ters kayıt yapılarak muhasebe kayıtlarından çıkarılmıştır. Gerçekleştirilen muhasebe işlemlerinin tahakkuk esaslı muhasebe sisteminin mantığına uygun olmadığı ve mali tablolarda yer alan tutarların cari ve geçmiş dönemde Kurum alacağına dönüşmüş tutarları tam olarak yansıtmadığı değerlendirilmektedir.

Kurum alacaklarına ilişkin mali işlemlerin 5018 sayılı Kanun'da öngörülen tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmesi ve ilgili oldukları dönem mali tablolarında tam ve doğru olarak raporlanması gerekmektedir.

BULGU 3: Tecil ve Taksitlendirmelere İlişkin Mali İşlemlerin Muhasebe Kayıtlarına Tam ve Doğru Şekilde Yansıtılmaması ve Tecil İşlemleri İçin Alınan Teminatların Eksik Muhasebeleştirilmesi

Kamu borçlusu tarafından talep edilmesi halinde Kurum alacaklarında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da belirlenen şartlara uygun olarak tecil ve taksitlendirme yapılabilmektedir. Tecil ve taksitlendirme süreçleri ile alınması gereken teminatların incelenmesi sonucunda tecil ve taksitlendirmelere ilişkin mali işlemlerin muhasebe kayıtlarına tam ve doğru şekilde yansıtılmadığı, tecil işlemleri için alınan teminatların eksik muhasebeleştirildiği görülmüştür.

a) Tecil ve Taksitlendirmelere İlişkin Mali İşlemlerin Muhasebe Kayıtlarına Tam ve Doğru Şekilde Yansıtılmaması

Kurum tarafından gerçekleştirilen tecil ve taksitlendirme işlemlerinin tam ve doğru olarak muhasebe kayıtlarına alınmadığı görülmüştür.

Amme borcunun vadesinde ödenmesi veya haczin tatbiki veyahut haciz edilmiş malların paraya çevrilmesi amme borçlusunu çok zor duruma düşürecekse, borçlu tarafından 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 48'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca borcun tecil edilmesi istenebilmektedir. Borçlu tarafından talep edilmesi ve gerekli

şartlarda teminat gösterilmesi durumunda, alacaklı amme idaresi 36 ayı geçmemek üzere amme alacağını tecil edebilmektedir. Tecil ve taksitlendirme yetki tutarları, borçluların başvuruları, borçlunun çok zor durum halinin incelenmesi, tecil ve taksitlendirme süreleri, teminata ilişkin hususlar Kurumun yayımlamış olduğu 2011/53 sayılı Genelge’de detaylı olarak açıklanmıştır.

Aynı zamanda, 2018/11500 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına dayanılarak hazırlanan Sosyal Güvenlik Kurumu Alacaklarının 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 48/A Maddesine Göre Tecil ve Taksitlendirilmesine İlişkin Yönetmelik ile Kuruma olan yükümlülüklerini süresinde yerine getirmiş olmakla birlikte son bir yıl içinde borçlarını ödeyememiş olan uyumlu prim borçlularının borçlarını Kanun’un 48/A maddesi uyarınca taksitlendirerek ödeyebilmelerine ilişkin işlemleri düzenlemek amaçlanmıştır.

Sosyal Güvenlik Kurumu Muhasebe Yönetmeliği’nin 37’nci maddesine göre, gelirlere alacaklar veya gelirlere takipli alacaklar ya da diğer faaliyet alacakları hesabında kayıtlı tutarlardan mevzuatı gereğince tecil veya tehir edilen tutarların vadesine göre bir yıl veya faaliyet dönemi ile sınırlı olarak tecil ve tehir edilen tutarların 122 Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesabı’nda, bir yılı aşan süreyle tecil ve tehir edilen tutarların ise duran varlıklar ana hesap grubunda yer alan 222 Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesabı’nda takip edilmesi gerekmektedir.

Kurum son 4 yılda 218.327 işveren dosyası üzerinden 17.904.858.512,00 TL tutarında alacağını 6183 sayılı Kanun’un 48 ve 48/A maddeleri kapsamında tecil etmiş ve tecil işlemi uygulanan 15.339 işveren dosyasında ise 911.738.799,00 TL tutarında tecil işlemi bozulmuştur.

Kurum cari ve geçmiş yıl muhasebe kayıtlarının ve 122/222 Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesabı’nın detay kod bazında yardımcı defterlerinin incelenmesi sonucunda, tecil ve taksitlendirilen Kurum alacaklarının muhasebe kayıtlarında tam ve doğru olarak gösterilmediği tespit edilmiştir. 6183 sayılı Kanun’un 48 ve 48/A maddeleri uyarınca yapılan tecil ve taksitlendirme tutarlarına, Kurumun bu kapsamdaki kısa ve uzun vadeli alacak tutarlarına ve ödeme veyahut iptal işlemi nedeniyle ortadan kalkan taksitli alacak tutarlarına Kurum mali tabloları üzerinden ulaşılammamaktadır.

Kurum mali tablolarının gerçeğe uygun, tam ve doğru bilgi vermesinin sağlanması amacıyla tecil edilen kamu alacaklarının vadesine göre 122/222 Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesabı’nda takip edilmesi gerekmektedir.

b) Tecil İşlemleri İçin Alınan Teminatların Eksik Muhasebeleştirilmesi

Kanun'un 48 ve 48/A maddeleri kapsamında tecil edilen Kurum alacakları için alınan teminatların ve borçlunun malları üzerine uygulanan haciz işlemlerinin teminat kabul edildiği hallerde bu teminatların eksik muhasebeleştirildiği görülmüştür.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 48'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, amme borçlusunun alacaklı tahsil daireleri itibarıyla tecil edilen borçlarının toplamının 50.000,00 TL üzerinde olması halinde bu tutarı aşan kısmın yarısı kadar teminat alınması gerekirken beraber bu tutarın altında kalan borçlar için teminat gerekmemektedir. Kanun'un 48/A maddesi kapsamında yapılacak tecil işlemlerinde ise amme borçlusunun Kuruma olan borçlarının toplamının 500.000,00 TL'yi aşmaması halinde teminat aranmayacak olup bu tutarı aşması halinde aşan tutarın %25'i kadar teminat alınması gerekmektedir. İki maddede de görüldüğü üzere belli bir tutarın üstündeki borçlar için teminat alınması öngörülmüştür.

Adı geçen Kanun'un hem 48 hem de 48/A maddesinde, haciz yapılmışsa hacizli malın teminat yerine geçeceği hükmüne yer verilmiştir. Tecil edilen kamu alacağı ile ilgili olarak daha önceden yapılmış olan hacizler yapılan ödemeler oranında kaldırılacaktır. Ayrıca, 6183 sayılı Kanun'un 56'ncı maddesinde; karşılığında teminat gösterilmiş bulunan amme alacağı vadesinde ödenmediği takdirde borcun 15 gün içinde ödenmesi, aksi halde teminatın paraya çevrileceği veya diğer şekillerle cebren tahsile devam olunacağını borçluya bildirileceği; borcun ödenmediği takdirde teminatın paraya çevrilerek kamu alacağının tahsil edileceği şeklinde düzenleme yapılmıştır.

İcra Daire Başkanlığından temin edilen veriler incelendiğinde bu kapsamda nakit veya teminat mektubu niteliğinde alınan teminatların sayısının az olduğu ve genelde alacaklar için borçluların mallarına konulan hacizlerin teminat olarak kabul edildiği tespit edilmiştir. Kurum teminat olarak kabul edilen hacizli malları 910 Alınan Teminat Mektupları Hesabı'nın 03 detay kodunda 6183 48. Madde Kapsamında Teminat İzleme yardımcı hesabında takip etmektedir.

Kamu alacağı tecil edilen borçlular ile bunlar adına muhasebe kayıtlarına alınan teminatlar karşılaştırılmıştır. 910.03 hesabı yardımcı defterinin detayı incelendiğinde, 6183 sayılı Kanun uyarınca tecil işlemi yapılmış kamu alacakları için alınan teminat tutarları muhasebe kayıtlarında 41.952.631.450,44 TL olarak görünmektedir. Tecil edilen Kurum alacaklarına göre muhasebe kayıtlarında görünen teminat tutarlarının tam ve doğru

görünmediği ve tecil ve taksitlendirme yapılan bir kısım dosyalar için alınan teminat tutarlarının muhasebe kayıtlarına yansıtılmadığı tespit edilmiştir.

Tecil edilen kamu alacaklarının garanti altına almak amacıyla alınan teminatların eksiksiz bir şekilde muhasebe kayıtlarında gösterilmesi gerekmektedir.

BULGU 4: Faaliyet ve Alacak Hesaplarına Ait Tahsilatların Emanet Hesaplarında İzlenmesi

Kurumun cari yıl prim gelirleri ve geçmiş dönem alacaklarına ait tahsilatların emanet hesaplarında izlenmesi nedeniyle varlık ve yükümlülükler ile faaliyet sonuçlarının hatalı raporlandığı görülmüştür.

Sosyal Güvenlik Kurumu Muhasebe Yönetmeliği'nin 126'ncı maddesinde; 333 Emanetler Hesabı'nın, muhasebe birimlerince emanet olarak nakden veya mahsuben tahsil edilen tutarların izlenmesi için kullanılacağı hükme bağlanmıştır.

Alacakların takip ve tahsilinde yazılımlar arası entegrasyonun tam olarak sağlanamaması nedeniyle, bankalar aracılığıyla yapılan tahsilatlar niteliği araştırılmak üzere önce emanet hesaplarına alınarak muhasebe kayıtlarına yansıtılmakta, daha sonra tahsil edilen tutarlardan tahakkuk kayıtları ile eşleştirilen tutarlar emanet hesaplarından mahsup edilerek ilgili faaliyet ve alacak hesaplarına aktarılmaktadır. Ancak yapılan tahsilatların tahakkuk kayıtları ile bağlantısının kurulamaması durumunda yapılan tahsilatlar emanet hesaplarından mahsup edilememektedir. 333.14 yardımcı hesaplarının kapatılmayan gönderme emirlerinin izlenmesinde kullanılması gerekirken yapılan tahsilatlar ilk olarak 333.14.07.01 Online Banka Tahsilat Saymanlık Emaneti Hesabı'na alınmakta, kişi adına emanete aktarılan tutarlar 333.14.07.02 Online Banka Tahsilat Kişi Emaneti Hesabı'na alınarak ilgilinin borcuna mahsup edilenler gelir kaydedilmekte, borca mahsup edilemeyenler ise sistem tarafından 333.14.07.03 Düzeltilen Emanet Tahsilatı Hesabı'na aktarılmaktadır. Bu durum, emanet hesaplarında bir artışa neden olmakta, faaliyet ve alacak hesaplarının sağlıklı bir şekilde kontrolüne imkan vermemekte ve bir yıllık mali işlemlerinin yansımaları olan temel mali tabloların güvenilirliğini zedelemektedir.

SGK mali tabloları üzerinde yapılan incelemede 333 Emanetler Hesabı'nın 2021 yılında 13.544.455.790,83 TL, 2022 yılında 12.588.808.124,36 TL ve 2023 yılında ise 22.188.197.152,91 TL tutarında alacak bakiyesi verdiği tespit edilmiştir. Banka tahsilatları ile Hazine ve Maliye Bakanlığından yapılan transferlerin ilgili hesaplara aktarılmadan önce 333

Emanetler Hesabı'na kaydedilmesi nedeniyle bu hesabın amacına uygun kullanılmadığı değerlendirilmektedir.

Kamu İdaresi cevabında; yapılan tahsilatların tamamının bankalar aracılığıyla yapılması ve gelen tahsilatların türünün belirlenerek sigortalı kartlarına aktarılması nedeniyle büyük işlem hacmine sahip bu tahsilatların öncelikle emanet hesaplara alındığı belirtilse de, 333 Emanetler Hesabı'nın yıl boyunca sürekli ve amacına aykırı olarak kullanılması yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri açısından mümkün değildir.

Kuruma ait varlık ve yükümlülükler ile faaliyet sonuçlarının muhasebe yönetmeliği ile belirlenen standartlara uygun raporlanabilmesi için; Kurum alacaklarının takip ve tahsil süreçlerinin tahakkuk esaslı muhasebe sistemi üzerinden yürütülerek emanet hesaplarının amacı dışında kullanımının engellenmesi ve yapılan tahsilatlardan gelir ve alacaklara ilişkin olanların ilgili hesaplara kaydedilmesi gerekmektedir.

BULGU 5: Taksitli Satışı Gerçekleştirilen Kamu Konutlarının Muhasebe Kayıtlarında Hatalı Takip Edilmesi

Satışı gerçekleştirilen kamu konutlarının muhasebeleştirilmesi ve takibinin mevzuata uygun yapılmadığı görülmüştür.

4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesine 7061 sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 58'inci maddesiyle eklenen beşinci fıkrada sayılan kurumların mülkiyetinde veya tasarrufunda bulunan kamu konutlarının ekonomiye kazandırılacağı, kamu konutlarının 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nda yer alan hükümler çerçevesinde ihale yoluyla satılacağı, genel ve özel bütçe dışında kalan kamu idarelerinde elde edilen gelirlerin kendi mevzuatlarına göre muhasebe birimi hesaplarına aktararak bütçelerine gelir olarak kaydedileceği, taşınmazların satışı için katlanılacak masrafların gelirlerden düşüleceği ve satışa ilişkin hususları belirlemek amacıyla düzenleme yapma konusunda Hazine ve Maliye Bakanlığına yetki verildiği hüküm altına alınmıştır.

Mevzuatta belirlenen kamu idarelerine ait kamu konutlarının ekonomiye kazandırılmasına yönelik yürütülecek faaliyetlerin düzenlenmesi amacıyla 2018 yılında Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan 385 sıra Numaralı Milli Emlak Genel Tebliği'nin 7'nci maddesinde, satış yetkisinin Bakanlığa ait olmakla birlikte satış işlemlerinin Valiliklerce

(Defterdarlıkça) gerçekleştirileceği belirtilirken; 9'uncu maddesinde, satış işleminin gerçekleşmesini müteakip beş iş günü içerisinde bu durumun ilgili Kuruma bildirileceği hüküm altına alınmıştır. Tebliğ'in 10'uncu maddesinde, peşin veya taksitli ödeme şekilleri, "Gelirler" başlıklı 12'inci maddesinde ise kamu konutlarının satış işlemleri sırasında yapılan masraflara esas olmak üzere bu konutların satış bedelinin yüzde beşinin genel bütçeye gelir kaydedileceği ve bu tutarların taşınmazların sahibi kamu idarelerine gönderilecek gelirlere düşüleceği düzenlemesi yapılmıştır.

Sosyal Güvenlik Kurumu Muhasebe Yönetmeliği'nin 40'inci maddesinde, maddi duran varlıkların taksitli satılması durumunda ortaya çıkan alacakların 127 Diğer Faaliyet Alacakları Hesabı'na kaydedileceği; 89'uncu maddesinde, Kurumun mülkiyetinde bulunan binaların 252 Binalar Hesabı'nda izleneceği belirtilmiştir. Yönetmelik'te bu hesapların işleyişi açıklanmamakla beraber 263'üncü maddede bu Yönetmelik'te hüküm bulunmayan hallerde Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiştir.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 64'üncü maddesine göre, maddi duran varlıkların taksitli satılması durumunda; bütçeye gelir kaydedilmesi gereken tutarların vadesine göre 127/227 Diğer Faaliyet Alacakları Hesabı'na, mevzuatı gereğince diğer kamu idarelerine ayrılması gereken payların 630 Giderler Hesabı'na, varlığa ilişkin ayrılmış olan birikmiş amortisman tutarlarının 257 Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı'na borç; maddi duran varlığın kayıtlı değerinin 252 Binalar Hesabı'na, satış sonucunda ortaya çıkan olumlu farkın 600 Gelirler Hesabı'na alacak kaydedilmesi gerekmektedir. Ayrıca, satışı gerçekleştirilen kamu konutlarının 252 Binalar Hesabı'na alacak kaydedilerek muhasebe kayıtlarından çıkarılması gerekmektedir.

Satışı gerçekleştirilen kamu konutlarına ilişkin veriler İnşaat ve Emlak Daire Başkanlığından temin edilerek Kurum muhasebe kayıtlarıyla karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Yapılan incelemede;

- 386 adet kamu konutunun satışının gerçekleştirildiği ve bu taşınmazlardan 313 adetinin satışının taksitli yapılmasıyla birlikte 293 adetinin taksit ödemelerinin halen devam ettiği,

- Defterdarlıklarca satışı yapılan kamu konutlarına ilişkin satış bilgilerinin Kuruma bildirilmesine rağmen tahakkuk kayıtlarının vadesine göre 127/227 Diğer Faaliyet Alacakları Hesabı'nda muhasebeleştirilmediği,

- Satışı gerçekleştirilmeden önce Kurum mülkiyetinde bulunan kamu konutlarının devredilmesine rağmen 252 Binalar Hesabı'nda takip edildiği ve bu nedenle hesabın mali tablolarında hatalı görüldüğü,

- Satışı gerçekleştirilen kamu konutları için ayrılmış olan amortisman tutarlarının muhasebe kayıtlarında izlenmeye devam etmesi nedeniyle 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı'nın Kurum bilançosunda hatalı bilgi verdiği,

- Masrafların karşılanması amacıyla satış bedeli üzerinden kesilip mali yıl içerisinde genel bütçeye gelir kaydedilen tutarların Kurum muhasebe kayıtlarında 630 Giderler Hesabı'na kaydedilmediği,

tespit edilmiştir.

Kamu konutlarının taksitli satışına ilişkin tespit edilen hususların düzeltilmesi gerekmektedir.

BULGU 6: Muhasebe Kayıtlarında Görünen Kuruma Ait Tapuya Kayıtlı Taşınmazların Değer Tespitlerinin Yapılmaması

Kurum adına tapuda kayıtlı olan taşınmazların bir kısmının Sosyal Güvenlik Kurumu altında birleştirilen diğer kurumlardan devredilen bedellerle 2010 yılında muhasebe kayıtlarına alındığı buna karşılık bu taşınmazların değer tespitlerinin yapılarak muhasebe kayıtlarının güncellenmediği görülmüştür.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'in "Kayıt ve Kontrol İşlemleri" başlıklı 5'inci maddesinde; kamu idarelerine ait taşınmazların mevcutlarla birlikte içinde bulunulan yılda çeşitli yollarla edinilenlerin ve elden çıkarılanların miktar ve değer olarak takip edilmesi amacıyla kayıt altına alınacağı ve kayıtların belgeye dayanmasının esas olduğu hükmüne yer verilmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise tapuda kayıtlı olan taşınmazların maliyet bedeli, maliyet bedeli belirlenemeyenlerin ise rayiç değeri üzerinden kayıtlara alınacağı belirtilmiştir. Tapuda kayıtlı taşınmazın hem maliyet bedeli hem de rayiç değeri belirlenemiyorsa iz bedeli ile kayıtlara alınması gerekmektedir. Taşınmazların rayiç değeri taşınmazın maliki kamu idaresince, başka idarelerin yönetiminde veya kullanımında ise kullanan kamu idaresince belirlenecektir.

Kamu idarelerinin mevcut taşınmazlarının kaydına ilişkin işlemler Yönetmelik'in geçici birinci maddesinde açıklanmış olup maliyet bedeli veya rayiç değerler üzerinden muhasebe

kayıtlarına alınacak olan taşınmazların kaydı bu değerler üzerinden kayıtlara alınıncaya kadar emlak vergisi değerleri üzerinden maddede belirtildiği şekliyle yapılacaktır. Yapılması gereken bu işlemlerin 31.12.2017 tarihine kadar tamamlanması gerekmektedir. Dolayısıyla 2018 yılı itibarıyla tapuda kayıtlı olan taşınmazların değer tespit şekillerine göre maliyet bedeli, rayiç değeri veya iz bedeli üzerinden muhasebe kayıtlarında görünmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede Kuruma ait tapuya kayıtlı taşınmazların bir kısmının SGK adı altında birleştirilen diğer kamu idarelerinden devredilen taşınmaz bedelleriyle 2010 yılında muhasebe kayıtlarına alındığı, maliyet bedeli veya rayiç değeri belirlenemeyen taşınmazların değer tespitlerinin Yönetmelik hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilmediği ve bu taşınmazların muhasebe kayıtlarında maliyet bedeli ya da rayiç değer üzerinden görünmemesi nedeniyle 250 Arazi ve Arsalar Hesabı ile 252 Binalar Hesabı'nın gerçek değerlerini yansıtmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresi cevabında; kayıt tarihi olarak 2010 yılı seçilen taşınmazların tapuya tescil tarihlerine göre muhasebe kayıtlarında güncellendiği, iz bedelle takip edilen taşınmazların rayiç değerlerinin illerden temin edilerek kaydedildiği ve en son olarak enflasyon güncellemesiyle birlikte bulgunun yerine getirildiği ifade edilmişse de, kamu idaresinin yapmış olduğu enflasyon güncellemesi veyahut eski taşınmazların edinim tarihlerinin güncellenmesi işlemleri bulgunun konusunu oluşturmamaktadır.

Kuruma ait taşınmazların mali tablolarda gerçek değerlerine uygun olarak gösterilebilmesi amacıyla 2017 yılı ve öncesinde maliyet bedeli veya rayiç değeri belirlenmeden muhasebe kayıtlarına alınan taşınmazların belirlenerek bu taşınmazlara ilişkin değerlendirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

BULGU 7: Tesis Niteliğindeki Dayanıklı Taşınırların İlgili Duran Varlık Hesaplarında İzlenmemesi

Geçici kabulü yapılan yapım işlerinde taşınmaz ile birlikte kuruma teslim edilen jeneratör, ses ve görüntü sistemleri, mutfak araç ve gereçleri, telefon santralleri ile kartlı geçiş sistemleri gibi tesis niteliğindeki dayanıklı taşınırların ilgili duran varlık hesaplarında yer almadığı görülmüştür.

Taşınır Mal Yönetmeliği'nin "Kayıt Zamanı, Kayıt Değeri ve Değer Tespit Komisyonu" başlıklı 13'üncü maddesinde; taşınırların, edinme şekline bakılmaksızın kamu idaresince kullanılmak üzere teslim alındığında giriş kaydının yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Taşınır Mal Kapsamındaki Tesisler ve Detay Kodlarına ilişkin olarak 39 sıra Numaralı Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği'nin "Taşınır Mal Kapsamındaki Tesisler" başlıklı 4'üncü maddesinde; genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin kullanımında bulunan veya edinilecek olan; bir makine veya cihazın ürettiği enerjiyi, sesi, görüntüyü vb. ileten, dağıtan veya uzaktaki verileri toplayıp kaydeden makine veya cihazlar arasındaki düzeni sağlayan, birbiriyle entegre makine ve cihazlardan oluşan, gerektiğinde başka yere taşınabilen sistemlerin taşınır mal kapsamında tesis olarak kabul edileceği belirtilmiştir.

Aynı Tebliğ'in "Taşınır Mal Kapsamındaki Tesislerin Kaydedileceği Taşınır Detay Kodları" başlıklı 5'inci maddesinde hangi taşınırın hangi muhasebe kodunda izleneceği detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. "Taşınır Mal Kapsamındaki Tesislerin Kaydına İlişkin Usul ve Esaslar" başlıklı 6'ncı maddesinde Taşınır Mal Yönetmeliği hükümleri gereğince taşınırların maliyet, bedelleriyle kayıtlara alınmasının esas olduğu, Kamu idarelerinde yapımı sürdürülen taşınır mal kapsamındaki tesisler için; yapılan her türlü madde ve malzeme alımları ile işçilik ve genel giderlerin öncelikle 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı'nın ilgili alt yardımcı hesabına borç kaydedilmek suretiyle ödemelerinin yapılması gerektiği, söz konusu tesisin yapımı veya kurulum işinin geçici ve kesin kabul usulüne tabi olması halinde geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanağın idarece onaylandığı, diğer hallerde ise işin fiilen tamamlandığını gösteren belgenin idarece düzenlendiği tarihi takiben, toplam maliyet bedeli üzerinden düzenlenecek taşınır işlem fişi ile taşınır kayıtlarına alınması gerektiği, düzenlenen taşınır işlem fişi muhasebe birimine intikal ettirildiğinde muhasebe birimince, ilgili tesisin kaydı için belirlenen varlık hesabına borç, 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı'nın ilgili yardımcı hesabına alacak kaydedilmek suretiyle idare taşınır kayıtları ile muhasebe kayıtlarında uygunluk sağlanması gerektiği, 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı'nı ilgilendirmeksizin tesis olarak kaydedilmesi gereken taşınırlar ise maliyet bedeli üzerinden düzenlenecek taşınır işlem fişi ile doğrudan ilgili taşınır koduna kaydedileceği ifade edilmiştir.

Yapılan incelemede yapımı tamamlanıp kuruma teslim edilen taşınmazlarla beraber jeneratörler, ses ve görüntü sistemleri, mutfak araç ve gereçleri, telefon santralleri ile kartlı geçiş sistemlerinin kurum kullanımına verildiği, geçici kabulü yapılan bu taşınmazların dayanıklı taşınırları ile beraber 252 Binalar Hesabı'na kaydedildiği tespit edilmiştir.

Tesis, Makine ve cihaz niteliğindeki dayanıklı taşınırların 252 Binalar Hesabı yerine 253 Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabı'na kaydedilmesi gerekmektedir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: İhale Edilen Yapım İşleri İçin Yaptırılan Bütün Riskler (All Risk) Sigortasında Risk Kalemlerinin Muafiyet Oranlarının Yüksek Belirlenmesi

Kurum tarafından yürütülen yapım işleri için yüklenici tarafından yaptırılan bütün riskler (all risk) sigorta poliçesinde bazı risk kalemlerine mevzuatta belirtilen orandan daha fazla nispette muafiyet uygulandığı görülmüştür.

4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun "İş ve İşyerinin Sigortalanması" başlıklı 9'uncu maddesinde; işyerlerindeki her türlü araç, malzeme, ihzarat, iş ve hizmet makineleri, taşıtlar, tesisler ile sözleşme konusu iş için işe başlama tarihinden geçici kabul tarihine kadar geçen süre içinde oluşabilecek deprem, su baskını, toprak kayması, fırtına, yangın gibi doğal afetler ile hırsızlık, sabotaj gibi risklere karşı all risk sigorta yaptırma zorunluluğu hüküm altına alınmıştır.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin "İş ve İşyerlerinin Korunması ve Sigortalanması" başlıklı 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrasında; kıymetlerin sigortalanmasında tüm riskler için azami %2 oranını geçmemek üzere muafiyet oranına yer verilebileceği belirtilmiştir.

Mevzuat hükümleri değerlendirildiğinde ortaya çıkabilecek risklere karşı koruma sağlanması ve işin planlanan sürede bitirilebilmesi amacıyla, yapım işlerinde yüklenici tarafından ihale dokümanında belirtilen şekilde "All Risk" türü sigorta yaptırma zorunluluğu getirilmiştir. Oluşabilecek deprem, sel, su baskını, toprak kayması ve terör gibi risklere karşı uygulanabilecek azami muafiyet oranı %2'dir.

Yapılan incelemede yapım işleri için yükleniciler tarafından yaptırılan bütün riskler (all risk) sigorta poliçelerinde doğal afetler, yangın, hırsızlık, bakım hasarları, üçüncü şahıs mali mesuliyet maddi zarar gibi risklere karşı muafiyet oranının %10 olarak belirlendiği tespit edilmiştir.

Sigorta uygulaması esas itibarıyla yükleniciyi korumak amacıyla getirilmişse de yüklenicinin iradesi dışında ortaya çıkan doğal afetlerin yükleniciyi zor durumda bırakmaması, işi yarım bırakmaması açısından idareyi de koruma amacı gütmektedir.

Kamu İdaresi cevabında; bulguda belirtilen konuya ilişkin mevzuat düzenlemesi ve gerekli denetim yetkilerinin Hazine ve Maliye Bakanlığı Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumunda olduğu Sosyal Güvenlik Kurumunun bu konuda denetim yetkisi bulunmadığı ifade edilmişse de, yükleniciler tarafından mevzuatta belirtilen kriterlere uygun olmayan sigorta sözleşmelerinin, yapı denetim ekibi tarafından kabul edilmemesi gerekmektedir.

Sigorta poliçesinde tüm riskler için muafiyet oranlarının %2'den fazla olması yüklenicinin nihai sorumluluğunu ortadan kaldırmamakla birlikte, karşılaşılabileceği riski artırmaktadır. Yapım işleri için yaptırılan bütün riskler (all risk) sigortalarında oluşabilecek risklere karşı %2'den fazla muafiyet uygulanmamalıdır.

BULGU 2: Taşınmaz Kiralamalarında Sözleşme Hükümlerine Uyulup Uyulmadığının Kontrolünün Yapılmaması

Kurumun kiraya verdiği taşınmazlarında, müstecirler tarafından kira sözleşmelerinde yer alan hükümlere uyulup uyulmadığının denetim ve kontrolünün yapılmadığı görülmüştür.

Sosyal Güvenlik Kurumu Taşınmazlar Yönetmeliği'nin "Taşınmazların Korunması" başlıklı 17'inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde, Kurum malı olup kiraya verilen taşınmazların, ayda bir kez merkezde Daire Başkanının, taşrada il müdürünün görevlendireceği personel tarafından kontrol ettirileceği, taşınmazlarda olumsuzlukların tespiti halinde, öncelikle il müdürleri tarafından kendi yetkileri çerçevesinde gerekli işlemlerin başlatılacağı ve bu durumun olayın tespitini takip eden üç iş günü içinde Daire Başkanlığına iletileceği hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca Kurum tarafından kullanılan Tip Kira Sözleşmelerinin "Hususi Şartlar" bölümünde, kiraya verenin yetkili personelinin değişik zamanlarda kontrol ve teftiş için söz konusu kiralık yere diledikleri zaman kontrol yetkilerinin olduğu ifade edilmiştir.

Taşınmazın amacına uygun ve sözleşmede belirtilen şekilde kullanılıp kullanılmadığını İdare her zaman denetleyebilecektir. İdarece yapılacak denetimler sonucunda tespit edilen

eksiklikler yine İdarece belirlenecek süre içinde giderilmediği takdirde İdare sözleşmede belirtilen gerekli yaptırımları uygulamalıdır.

Kamu İdaresi cevabında; kira takip çizelgeleri ile taşınmaz takip tutanaklarının titizlikle incelendiği, tespit edilen eksik ve/veya hatalı işlemler konusunda Sosyal Güvenlik İl Müdürlüklerinin bilgilendirildiği, ayrıca İnşaat ve Emlak Daire Başkanlığınca sözleşme hükümlerinin uygulanmasına ilişkin tereddüt edilen hususlarda görüş ve talimat verildiği belirtilmiştir. Buna karşılık, Kurumun gerek yap-işlet-devret yöntemiyle gerekse Sosyal Güvenlik Kurumu Taşınmazlar Yönetmeliği kapsamında kiraya verdiği taşınmazlarda, müstecirlerin kira sözleşmelerinde belirtilen yükümlülüklere uymadıkları, Kurumun yetkili personelinin mevzuatında belirtilen sürelerde kontrol, denetim ve teftiş işlemlerini yerine getirmediği tespit edilmiştir.

Kurumun yetkili personelinin, taşınmaz kiralalarında mevzuat ve sözleşmelerden doğan genel gözetim, kontrol ve denetim yükümlülüklerini yerine getirerek, kiracıların sözleşmede belirtilen yükümlülüklere uyup uymadığını denetlemesi, bir olumsuzlukla karşılaşılmaması durumunda aykırılıkların giderilmesinin sağlanması gerekmektedir.

BULGU 3: Arsa Payı Karşılığı İnşaat Yaptırılmasına İlişkin Protokol Kapsamında Yürütülen Faaliyetlerde Eksikliklerin Bulunması

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na tabi olmaksızın, Kurum ile Kurumun iştiraki olan bir şirket arasında şirketçe de uygun bulunan Kurum mülkiyetindeki taşınmazların ekspertiz bedelleri üzerinden şirkete devri ile devir bedeli karşılığında Kurum ihtiyacı binaların yapılması konulu "Sosyal Güvenlik Kurumuna Arsa Bedeli Karşılığı İnşaat Yaptırılmasına İlişkin Protokol" kapsamında yapılan bazı iş ve işlemlerde eksiklikler görülmüştür.

a) Protokol Kapsamında Yaptırılan Bazı İşlerde Eksikliklerin Tamamlanmaması

Kurum ile Kurumun ortağı şirket arasında yapılan Protokol kapsamında arsa bedeli karşılığı yaptırılan inşaatlardan bazılarındaki eksikliklerin tamamlanmadığı görülmüştür.

Protokol'ün 4'üncü maddesinde, sözleşmede yapılması taahhüt edilen işlerin tamamının proje ve şartnamelerine uygun olarak belirtilen süre içerisinde tam ve eksiksiz olarak yerine getirilmesi, protokole taraf olan şirketin yükümlülükleri arasında sayılmıştır. Aynı Protokol'ün 13'üncü maddesinde ise bu protokolden doğan yükümlülüklerin taraflardan biri tarafından ihlal edilmesi veya süresi içerisinde yerine getirilmemesi halinde ihtarname çekileceği, ihtarname ile

verilen sürenin sonunda halen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde başka ihtarla gerek kalmaksızın protokolün fesih olacağı ve bu durumda doğabilecek zararları talep etme hakkının bulunduğu taraflarca kabul edilerek Protokol imzalanmıştır.

Söz konusu Protokol kapsamında yapılan işlerden kabul işlemlerine başlanan üç yapım işi için kabule engel nitelikte olmamakla birlikte kusur ve noksanlıklar bulunmaktadır. Kabul eksikliklerinin şirket tarafından yerine getirilmesi halinde kabul tutanakları onaylanacaktır. Ancak, iki işe ilişkin eksikliklerin kabul tutanaklarında belirtilen süreler üzerinden yıllar geçmesine rağmen tamamlanamadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, kabul aşamasındaki bu işlerde tutanak altına alınan eksikliklerin yanı sıra Kurumun kullanırken sorun yaşamasına neden olan hatalı imalatların bulunduğu da görülmüştür. Kurum tarafından acil olarak yapılması gereken bazı hatalı imalat ve uygulamalara mahsuplaşmak üzere müdahale edilmektedir. Bunun yanında, Kurum tarafından kabulü yapılan diğer binalarda ortaya çıkan eksik ve hatalı imalatların tamamlanması veya onarılması da Protokole taraf olan Kurum iştirakinden istenilmektedir.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Eserin Kabulü" başlıklı 477'nci maddesinde, usulüne göre gözden geçirme sırasında fark edilemeyecek olan ayıplar için yüklenicinin sorumluluğunun devam ettiği, eserdeki ayıp sonradan ortaya çıkarsa iş sahibinin gecikmeksizin durumu yükleniciye bildirmek zorunda olduğu ve bildirmezse eserin kabul edilmiş sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Kanun'un 478'inci maddesinde ise zamanaşımı süreleri düzenlenmiştir.

Protokol kapsamında yaptırılan binalarda tespit edilen hatalı imalatların zamanaşımına uğramadan şirkete bildirilmesi, ayıpların giderilmesine yönelik geçici kabul noksanlıkları bulunan yapım işi dışındaki yerler içinde hukuki süreçlerin takip edilmesi ve kabul eksiklikleri bulunan üç yapım işindeki eksikliklerin tamamlanması veya Protokol'ün 13'üncü maddesine göre işlem tesis edilmesi gerekmektedir.

b) Protokol Kapsamında Yaptırılan Bazı İşlerde Kesin Hesapların Çıkartılamaması ve Mahsuplaşmanın Yapılamaması

Kesin kabulü yapıp yapımı tamamlanan inşaatların kesin hesapların yapılmaması nedeniyle inşaat bazında mahsuplaşmaların tüm işlerde yapılamadığı, mahsuplaşmaların tamamlanamaması nedeniyle protokolün süresinin uzatıldığı ve protokolün süresinin uzatılması nedeniyle de genel mahsuplaşmanın yapılamadığı görülmüştür.

Kurum ile Kurum iştiraki olan şirket arasında yapılan Sosyal Güvenlik Kurumuna Arsa Bedeli Karşılığı İnşaat Yaptırılmasına İlişkin Protokol'ün 10'uncu maddesi uyarınca, inşaatın sözleşme hükümlerine göre yapılacak kesin hesabından sonra 60 gün içerisinde mahsuplaşma gerçekleştirilmelidir. Kurum tarafından devredilen ve ekspertiz raporuyla değerlendirilen taşınmazların değerleri ile yapılan inşaatın tüm imalat süreçlerinin ve faturalarının değerlendirilerek oluşturulacak kesin hesap sonucu hesaplanan inşaat maliyetinin birbiriyle karşılaştırılması ve duruma göre Kurum ile şirket arasındaki alacak-borç ilişkisinin ortaya çıkartılması gerekmektedir. Ancak, yapılan inceleme sonucunda Kurumun ortağı olduğu şirket tarafından fatura kesilememesi nedeniyle 9 iş için kesin hesabın çıkarılmadığı ve sonucunda inşaat bazında mahsuplaşma yapılamadığı tespit edilmiştir.

Protokol'ün 10'uncu maddesinin devamında; bu çerçevede Protokolün 5 yıl süre ile geçerli olacağı, Kurum Yönetim Kurulu ile bu sürenin uzatılabileceği ve sürenin bitimi sonunda genel mahsuplaşma yapılarak çıkacak farkın 1 yıl içinde ödeneceği düzenlemesi yapılmıştır. Protokol'ün süresi 13.01.2017 yılında bitmiş olmasına rağmen Yönetim Kurulu Kararıyla toplamda 9 kez olmak üzere 13.10.2023 tarihine kadar uzatılmıştır.

Protokol hükümleri uyarınca kesin hesapların çıkarılarak mahsuplaşmaların yapılması sürecinin hızlandırılması gerekmektedir.

BULGU 4: Prim Borcuna Karşılık Satış Amacıyla Alınan Taşınmazların Nakde Dönüştürülememesi

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun Geçici 41'inci maddesi kapsamında takipli borçlara karşılık satmak amacıyla alınan taşınmazların nakde dönüştürülemediği görülmüştür.

Kanun'un Geçici 41'inci maddesi ile birlikte, özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlar dâhil 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları ile bunların müesseseleri, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri, 4389 sayılı mülga Bankalar Kanunu'na tabi faaliyeti devam eden kamu bankaları, büyükşehir belediyeleri, belediyeler, il özel idareleri ve bunlara ait tüzel kişilerin veya bunlara bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşların, Sosyal Güvenlik Kurumuna ait olan ve Kuruma bağlı tahsil dairelerince 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen borçları ile kira ve ecrimisil borçlarına karşılık, mülkiyeti bu idarelere ait ve üzerinde herhangi bir takyidat bulunmayan taşınmazlardan Kurum tarafından

uygun görülenler Kurumun görevlendireceği üç temsilci ile taşınmazın bulunduğu yerdeki defterdarlık tarafından görevlendirilecek iki temsilciden oluşan komisyon tarafından ve gerektiğinde bilirkişi mütalaası alınmak suretiyle takdir edilecek değeri üzerinden, borçlu kurumun da uygun görüşü alınarak Kurum bütçesinin gelir ve gider hesaplarıyla ilişkilendirilmeksizin Kurumca alınabilmektedir.

Bu idarelerin 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen borçları ile kira ve ecrimisil borçları, alınan taşınmazlarının tapu işlemlerine esas olan ve yukarıda belirtilen şekilde tespit edilen değerine eşit tutarda terkin edilmektedir.

Bu uygulama yukarıda sayılan kuruluşlar dışında kalan, borcunu ödemede çok zor duruma düştüğü Sosyal Güvenlik Kurumuna bağlı denetim elemanlarının inceleme raporu ile tespit edilen ve Kuruma bağlı tahsil dairelerinde 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen borcu ile kira ve ecrimisil borcu bulunan diğer mükelleflerin (tüzel kişiliği bulunanların ortaklarına ait olanlar dâhil) taşınmazları için de uygulanabilmektedir.

5510 sayılı Kanun'un Geçici 41'inci maddesi kapsamında 2023 yılı sonuna kadar toplam 1.636 taşınmaz alınmıştır. Bu kapsamda alınan taşınmazlar içinde hizmet gereği için alınanlar bulunsa da çoğu taşınmaz satılmak amacıyla prim borcuna karşılık olarak nakit elde etmek amacıyla alınmıştır. Söz konusu taşınmazların alış bedeli ise toplam 3.250.046.914,60 TL olarak belirlenmiş ve buna karşılık Kurum alacakları terkin edilmiştir. Kurumun Geçici 41'inci madde kapsamında satmak amacıyla aldığı taşınmazların sayısı yıllar itibarıyla giderek artmakta ancak satışı gerçekleştirilen taşınmaz sayısı aynı şekilde artmamaktadır. 2012 yılından sonra bu madde kapsamında satış amacıyla alınan taşınmazların neredeyse üçte birinin satışı gerçekleştirilmekle birlikte taşınmazların alım bedelleri itibarıyla değerlendirildiğinde alınan taşınmazların %8'i satılabilmektedir. Ayrıca, Kurum taşınmazlarının elektronik ortamda satışına ilişkin gerekli mevzuat düzenlemesi yapılmasına rağmen 2023 yılı sonu itibarıyla satış sürecini uzatan bazı problemlerle karşılaşmıştır.

6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen borçlar ile kişi ve ecrimisil borçlarına karşılık satış amacıyla alınacak taşınmazlarda satış kabiliyeti yüksek olan taşınmazların tercih edilmesinin ve taşınmazların fiziki veya elektronik ortamda satışlarının hızlandırılmasının Geçici 41'inci maddenin amacına daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

BULGU 5: Kira Sözleşmeleri Uzun Süre Devam Ettirilen Taşınmazlara İlişkin Kira Bedelleri Güncellenirken Rayiç Değerlerin Dikkate Alınmaması ve Kira Bedellerinin Artmasına Rağmen Teminat Tutarlarının Güncellenmemesi

Kira sözleşmesi bittikten sonra sözleşmeye istinaden kiralınmasına devam edilen taşınmazların kira bedeli güncellemelerinin rayiç değerler dikkate alınmadan yapıldığı ve yapılan bu artışlara rağmen teminat tutarlarının güncellenmediği görülmüştür.

Sosyal Güvenlik Kurumu Taşınmazlar Yönetmeliği'nin 25'inci maddesine göre; 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca belirlenen limitler çerçevesinde kiraya verilecek taşınmazların kapsamı, kapsamdaki taşınmazların hangilerinin açık artırma, kapalı teklif veya doğrudan kiraya verme usullerinden biriyle kiraya verilmesini belirlemeye Kurum Başkanı veya Yönetim Kurulu yetkilidir. Aynı Yönetmelik'in 28'inci maddesinde ise Kurumun doğrudan kiraya verme usulüyle yapabileceği kiraya verme işlemleri belirlenmiş olup geriye kalan taşınmazların açık artırma veya kapalı teklif usulüyle ihale yapılarak kiraya verilmesi gerekmektedir.

5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumuna İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un 35'inci maddesinde Kurumun sahibi bulunduğu taşınmazların kira artış oranlarının, yeniden değerlendirilme oranından az olmamak üzere rayiç değerle belirleneceği ifade edilmiştir. Ekonomik koşullar göz önünde bulundurularak kira bedellerini belirlemeye ise Yönetim Kurulu yetkilidir.

Kira sözleşmelerine ilişkin düzenlemelerde dikkate alınması gereken Türk Borçlar Kanunu'nun 344'üncü maddesinde ise beş yıldan uzun süreli kira sözleşmelerinde ve bundan sonraki her beş yılın sonunda, kira sözleşmelerinde böyle bir düzenleme yapıp yapılmadığına bakılmaksızın yeni kira yılında uygulanacak kira bedelinin hâkim tarafından maddede belirtilen hususlar dikkate alınarak hakkaniyete uygun biçimde belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Kurumun merkez ve taşra birimlerinde kiraya verdiği taşınmazlara ilişkin bilgiler incelendiğinde, özellikle 1 yıl süreli sözleşme imzalanmasına rağmen aynı taşınmazların 27, 38, 45 yıl gibi çok uzun yıllar aynı kira sözleşmesiyle kullanılmaya devam edildiği tespit edilmiştir. Yönetmelik hükümleri uyarınca kiralama süreci biten taşınmazların aynı kiracıya doğrudan kiraya verilmesi yönünde düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, kiracılarla yapılan sözleşmelerde, sözleşmenin taraflarca iptal edilmemesi halinde süre sonunda 1 yıl daha devam edeceği şeklinde hükümlere yer verilmiştir.

Uzun süre aynı kira sözleşmesiyle kiralınmaya devam edilen taşınmazların kira bedelleri Yönetim Kurulunca ekonomik koşullar dikkate alınarak belirlenen oranda güncellenmektedir. Bu şekilde olan taşınmazların kira bedelleri belirlenirken rayiç değerler dikkate alınmamakta ve kiralama süreleri beş yılı doldurmasına rağmen kira bedellerinin piyasa rayiçlerine uygun olarak güncellenmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmemektedir. Bunlara ek olarak, kira artışı yapılmayan veyahut yeniden değerlendirilme oranından daha düşük oranların belirlendiği dönemlerin bulunması uzun süreli kiralanan taşınmazlarda kira bedellerinin piyasa rayiçlerinin daha da altında kalmasıyla sonuçlanmaktadır.

Özellikle ilk kiraya verme işlemi uzun yıllar öncesine dayanan bu taşınmazlarda, imar planının veya çevresel faktörlerin değişmesi gibi nedenlerle taşınmazın değeri yeniden değerlendirilme veya tüketici fiyat endeksi oranından bağımsız olarak değişebilmektedir. Bu nedenle, Kurum taşınmazları için alınan kira bedellerinin emsal bedellerine ve rayiç değerlerine uygun olarak belirlenmesinin kamu gelirlerinin aşınmaması açısından önem arz ettiği değerlendirilmektedir.

Ayrıca, Sosyal Güvenlik Kurumu Muhasebe Yönetmeliği'nin çeşitli hükümlerine göre; mevzuatları gereği nakden veya mahsuben tahsil edilen depozito ve teminatlar vadesine göre 330/430 Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabı'na, muhasebe birimlerine teminat ve depozito olarak teslim edilen teminat mektuplarının ise 910 Alınan Teminat Mektupları Hesabı'na kaydedilmesi gerekmektedir. Sosyal Güvenlik Kurumu Taşınmazlar Yönetmeliği hükümleri uyarınca Kurum mülkiyetinde bulunan taşınmazların kiraya verilmesi halinde 4 aylık kira bedeli değerinde kesin teminat alınmaktadır. Ancak, kira sözleşme süreleri bittiğinde sözleşmede yer alan bir hüküm gereği yeni ihale yapılmadan kira sözleşmeleri devam ettirilmekte ve bunun sonucunda sözleşme bedelleri artmaktadır. Ancak, sözleşme bedellerinin artmasına rağmen Kurum tarafından yeni sözleşme bedeline göre kesin teminatın tamamlanması istenilmemekte veyahut kiracılar tarafından bu yükümlülük yerine getirilmemektedir. Uzun süreler devam eden sözleşmelerde Kurum taşınmazının ve alacağının güvence altına alınması amacıyla alınan kesin teminatlar çok düşük tutarlarda kalmaktadır. Kurumun olumsuz bir durumla karşılaşmaması açısından teminatların güncellenmesi önem arz etmektedir.

Sözleşme süresi 1 yıl olarak belirlenip uzun yıllar aynı sözleşmeye istinaden kiraya verilen taşınmazların kira bedellerinin rayiç değerlere ve Borçlar Kanunu hükümlerine göre güncellenmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Ayrıca, ilk sözleşme bedeline göre alınan kesin

teminat tutarlarının sözleşmenin uzatıldığı dönemlerde oluşan bedeller üzerinden güncellenmesi gerekmektedir.

BULGU 6: Prim Alacaklarının Belediye ve Belediye Şirketlerinden Tahsil Edilmesinde Sorunlar Yaşanması

Kurumun bazı belediyelerden, belediyelere bağlı kuruluşlardan ve belediye şirketlerinden süresi içinde tahsil edilemeyen prim alacaklarının her yıl artmakta olduğu görülmüştür.

15.07.2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 405’inci maddesinde Kurumun amacı; sosyal sigortacılık ilkelerine dayalı, etkin, adil, kolay erişilebilir, aktüeryal ve mali açıdan sürdürülebilir, çağdaş standartlarda sosyal güvenlik sistemini yürütmek olarak belirlenmiştir. Prim gelirlerinin belediye, bağlı kuruluş ve belediye şirketlerinden tahsil edilememesi ise mali sürdürülebilirliğin yerine getirilmesini güçleştirmektedir.

2023 yılı sonu itibarıyla Kuruma belediyelerin 15.294.245.232,00 TL, bağlı kuruluşların 690.380.144,00 TL, belediye şirketlerininse 56.621.070.659,00 TL prim borcu bulunmaktadır.

5510 sayılı Kanun’un “Prim Oranları ve Devlet Katkısı” başlıklı 81’inci maddesine göre; Kurumun ay itibarıyla tahsil ettiği malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası priminin dörtte biri oranında Devlet tarafından Kuruma katkı yapılması ve Kurumca talep edilen tutarların 15 gün içerisinde Hazinece Kuruma ödenmesi gerekmektedir. Belediyelerden olan alacakların tahsil edilememesi aylık tahsilatları düşürmekte ve dolayısıyla Kuruma yapılacak Devlet katkısını da azaltmaktadır.

5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun’un 7’nci maddesinin ikinci fıkrasında; prim borçlarının, her ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden ayrılacak tutardan, alacaklı idarelerin talebi üzerine Hazine ve Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesinti yapılarak alacaklı idarelere ödeneceği düzenlemiştir.

Aynı maddenin dördüncü fıkrasında ise bu kesintinin üst limiti olarak yüzde 40 belirlenmiş ve aynı maddenin beşinci fıkrasıyla Cumhurbaşkanlığına verilen yetkiye istinaden, 15.03.2010 tarihli ve 2010/238 sayılı Büyükşehir Belediyeleri, İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bunların Bağlı Kuruluşlarının Borçlarına Karşılık Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilat

Toplamı Üzerinden Ayrılacak Paylardan Yapılacak Kesintilere İlişkin Esaslar Hakkında Karar yayımlanmıştır. Karar'ın geçici 12'nci maddesiyle üst limit oranının yeni bir düzenleme yapılincaya kadar %35 olarak uygulanması hüküm altına alınmıştır.

Dikkate alınması gereken bir başka önemli husus ise belediye şirketlerinde sigortalı çalışan sayılarına bağlı olarak Kuruma ödenmeyen prim borçlarının artmaya devam etmesidir. Belediye şirketleri 5779 sayılı Kanun kapsamında yer almayıp genel bütçe vergi gelirlerinden pay almamaktadır. Bu nedenle de şirket borçlarına ilişkin belediyelerde olduğu gibi doğrudan kaynaktan kesinti yapılabilecek bir süreç bulunmamaktadır. Ayrıca, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Ek 20'nci maddesi uyarınca, belediyeler ile bağlı kuruluşlar personel çalıştırılmasına dayalı hizmetlerini doğrudan hizmet alımı suretiyle kendi şirketlerinden yapmaktadır. Bu şekilde yapılan hizmet alımlarının ihale kapsamında olmaması nedeniyle Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca hakedişlerden kesinti yapılamamaktadır.

Belediye, bağlı kuruluş ve belediye şirketlerinin Kuruma olan prim ve prime bağlı borçları 72.605.696.035,00 TL'ye ulaşmış olup, bu tutar Kurumun 2023 yılı bütçe gelirlerinin %3,14'üne denk düşmektedir.

Kamu İdaresi cevabında; 5779 sayılı Kanun gereği her ay aylık olarak ilgisine göre Muhasebat Genel Müdürlüğü veya İller Bankası'ndan kesinti yapılmak suretiyle bu alacakların tahsili sağlandığı ifade edilmişse de; belediye, bağlı kuruluş ve belediye şirketlerinin Kuruma olan prim ve prime bağlı borçları tutar olarak artış göstermeye devam etmektedir. Ayrıca belediye şirketlerinin borçları da yıllar yılı artmaktadır. Mevcut borç durumu ve artış eğilimi Kurumun mali açıdan sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sistemi tesis etmeye yönelik temel amacını gerçekleştirilmesi önünde bir engel olarak görünmektedir.

Belediyelerden olan prim ve prime bağlı alacakların tahsilinde gelişmeler kaydedilmesine rağmen borç durumu itibarıyla halen yeterli olmadığı ve borç stoku eriyene kadar genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylardan kesilen tutarların limit oranlarına dahil edilmemesine yönelik düzenleme yapılması gerektiği değerlendirilmektedir. Ancak, belediye borçlarına ilişkin kesinti yapılabilmesine rağmen belediye şirketlerinin prim borçlarına ilişkin bir kesinti yöntemi geliştirilememiştir. Bu nedenle, belediye şirketlerinin prim borçlarına karşılık alınmak üzere ilgili belediyelere genel bütçe vergi gelirlerinden gönderilen paylardan kesinti yapılması veyahut belediyelere belediye şirketlerine yapılacak hakediş ödemelerinden

kesinti yapılarak Kuruma yatırılması sorumluluğu getirmek gibi Kurum alacaklarını garanti altına almaya yönelik yasal düzenlemeler yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 7: İcra ve Haciz Süreçlerinin Sağlıklı İşlememesi

Sigorta Primleri Genel Müdürlüğünden alınan veriler uyarınca yapılan inceleme sonucunda icraya intikal eden bazı kurum alacaklarının tahsil edilemediği; kurum alacaklarının düzenli olarak icraya aktarılmadığı ve tebligat işlemlerinin geciktiği; hacizli araçlara yakalama şerhi konulmasına ilişkin uygulama birliğinin bulunmadığı görülmüştür.

5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumuna İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun'un "Çeşitli Mali Hükümler" başlıklı 37'nci maddesinde; süresi içinde ödenmeyen sosyal sigorta ve genel sağlık sigortası primleri, işsizlik sigortası primleri, idarî para cezaları, gecikme zamları ve katılım paylarının Kurum alacağına dönüşeceği ve bu alacakların tahsilinde, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 3 maddesi hariç diğer maddelerinin uygulanacağı hükmüne yer verilmiştir.

İcra ve haciz süreçlerine ilişkin yapılan inceleme sonucunda ulaşılan tespitlere aşağıda başlıklar halinde yer verilmiştir.

a) İcraya İntikal Eden Bazı Kurum Alacaklarının Tahsil Edilememesi

İcraya intikal eden Kurum alacaklarının önemli bir bölümünün tahsil edilemediği, tahsilat oranının %50'den daha az kaldığı görülmüştür.

Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü İcra Daire Başkanlığından alınan verilere göre, 2019-2023 yılları arasında icraya intikal ettirilen dosya sayıları, icraya intikal ettirilen alacak miktarı, icra yoluyla tahsil edilen alacak miktarı ile icra tahsilat oranları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6: İcraya İntikal Eden Alacaklar ve Tahsilat Tutarları

Yıl	İcraya İntikal Ettirilen Dosya sayısı	İcraya İntikal Ettirilen Alacak Miktarı	İcra Yoluyla Tahsil Edilen Alacak Miktarı	İcra Tahsilat Oranı (%)
2019	3.012.567	43.238.918.540,54	5.289.082.551,46	12,23
2020	917.962	9.579.722.685,03	4.685.445.139,78	48,91
2021	154.515	2.720.344.819,92	10.659.622.094,56	391,85
2022	49.858	38.344.828.635,68	10.288.790.711,96	26,83
2023	503.157	54.234.508.299,75	22.804.818.965,39	42,05
TOPLAM	4.638.059	148.118.322.980,92	53.727.759.463,15	36,27

İcraya intikal ettirilen Kurum alacaklarının tahsilini zorlaştıran temel hususların aşağıdaki şekilde olduğu değerlendirilmektedir.

1) İcra memuru sayısının yetersizliği: Alınan verilere göre 2014 yılında 1.280 olan toplam icra memuru sayısı 2023 yılı sonu itibarıyla 1.146 kişidir. İller itibarıyla bakıldığında 13 ilde icra memuru başına düşen dosya sayısı 5.000 adetten fazla olmakla birlikte 50 ilde icra memuru başına düşen ortalama dosya sayısının 2.000 ile 5.000 dosya arasında olduğu görülmüştür. Ayrıca, 2023 yılı sonu itibarıyla icra memuru bulunmayan iki il bulunmaktadır.

İcra memuru sayısının yetersiz olması, takip edilen dosyaların uzun süre sonuçlandırılmamasına ve dolayısıyla icra yoluyla tahsil edilen alacak miktarının düşük olmasına neden olmaktadır.

2) Haczedilen menkul ve gayrimenkullerin satış oranının düşük olması: Haciz konulan malların sayısı artmasına rağmen satış oranının düşük kalması icra tahsilat oranlarının düşük olmasının sebeplerindedir.

2019-2023 yılları arasında toplam 579.267 adet menkul mal için haciz işlemi uygulanmışken bu yıllar arasında toplam menkul mal satışı sayısı 6.820 olarak gerçekleşmiştir. Aynı durum, 2019-2023 yılları arasında toplam 359.281 adet gayrimenkul mal için haciz işlemi uygulanmışken bu yıllar arasında toplam gayrimenkul mal satışı sayısı 883'te kalmıştır.

3) İcra satış birimlerinin dağınık bir şekilde yapılanması: Satış aşamasında icra birimlerinin dağınık yapılanmasının ve profesyonel bir şekilde icra satış birimlerinin oluşturulmamasının icra tahsilat oranlarının düşük olmasında bir etken olduğu değerlendirilmektedir. Kaldı ki, bu süreci etkin bir şekilde yürüten bir icra biriminin İstanbul ilinde kurulduğu görülmektedir.

İcraya intikal ettirilen alacakların tahsilat oranlarının düşük olmasına neden olacak hususlara yönelik olarak Kurum alacaklarında tahsilatın artırılması amacıyla yasal ve idari tedbirlerin alınması gerekmektedir.

b) Kurum Alacaklarının Düzenli Olarak İcraya Aktarılmaması ve Tebligat İşlemlerinin Gecikmesi

Vadelerinde tahsil edilemeyen Kurum alacaklarının topluca belirli dönemlerde icraya aktarılmasını sağlayan otomatik icra sisteminin düzenli olarak çalıştırılmadığı ve icraya aktarılan Kurum alacaklarının borçlulara tebliğ edilmesinde gecikmeler yaşandığı görülmüştür.

Kurum tarafından 2007-81 sayılı “Kurum Alacaklarının Otomatik Olarak İcra Havuzuna Aktarımı, İcra Takip Haciz ve Satış Servislerinin Yeniden Yapılandırılması” konulu yayımlanan Genelge’yle Kurum alacaklarının İcra Takip Haciz ve Satış Servislerine intikaline ilişkin işlemlerin gerçekleşmesinde ve borçların tahsilinde güçlüklerin yaşanması nedeniyle alacakların takip ve tahsilinin hızlandırılması amacıyla muaccel borçların merkez tarafından otomatik olarak topluca il müdürlüklerinin icra havuzuna atılması uygulamasına başlanılmıştır.

Yapılan incelemede vadesi geçmiş olmasına rağmen tahsil edilemeyen Kurum alacaklarının topluca icraya aktarılması amacıyla kullanılan “otomatik icra uygulamasının” düzenli olarak çalıştırılmadığı, geçmiş yıllarda bazı yıllar yılda bir kere, bazı yıllar ise icraya aktarım işleminin hiç yapılmadığı tespit edilmiştir. Kurum alacaklarından icra havuzuna aktarma işlemi 2023 yılında bir kere gerçekleştirilmiştir. Otomatik icra programıyla icra havuzuna aktarılan Kurum alacaklarının icra hazırlık birimleri tarafından icra havuzundan çekilerek borçlulara ödeme emri tebliğ edilmesi gerekmektedir. 2023 yılı sonu itibarıyla, icra havuzunda bekleyen ve halen icra havuzundan çekilerek ödeme emri tebliğ edilmeyen çok sayıda Kurum alacağı bulunmaktadır.

Aynı zamanda, icraya intikal ettirilen dosya sayıları ile icraya intikal ettirildiği halde tebliğ yapılamayan dosya sayıları incelendiğinde; 2022 yılında icraya intikal ettirilen dosyaların %36,82’sinin, 2023 yılında icraya intikal ettirilen dosyaların %37,24’ünün aynı yıl içerisinde tebliğ edilemediği, icraya aktarılıp tebliğ edilmiş dosyaların dörtte birinin intikal tarihinden 30 günden fazla süre geçtikten sonra tebliğ edildiği tespit edilmiştir. Ayrıca, Kurum alacağının vadesinin geçmiş olmasına rağmen icraya geç intikal ettirilmesi veya icraya intikal ettirilmesine rağmen ödeme emrinin geç tebliğ edilmesi nedeniyle şirketin kanun kapsamından çıktığı tarihlerden sonra tebliğ işlemlerinin gerçekleştirildiği örneklerle karşılaşılmıştır. Bu durumlarda Kurum alacağının tahsil edilmesinde güçlükler yaşanacağı, icra haciz ve satış işlemlerinin gerçekleştirilmesinin pek mümkün olmayacağı açıktır.

Muaccel hale gelmiş Kurum alacaklarının düzenli ve kısa aralıklarla icraya intikal ettirilmesinin ve intikal ettirilen alacakların hızlı bir şekilde tebliğ işlemlerinin gerçekleştirilmesinin icra ve haciz süreçlerinin etkinliğini artıracığı değerlendirilmektedir.

---

c) Hacizli Araçlara Yakalama Şerhi Konulmasına İlişkin Uygulama Birliğinin Bulunmaması

Kurum tarafından haciz işlemi uygulanan araç sayısının yüksek olmasına rağmen yakalama şerhi konulan araç sayısının oransal olarak düşük kaldığı görülmüştür.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un "Menkul Malların Satışı" başlıklı 84'üncü maddesi uyarınca, menkul mallar tahsil dairelerince haciz yapıldığı tarihin üçüncü gününden itibaren üç ay içinde satışa çıkarılması gerekmektedir. Ancak, bu durum menkul mal olan araçlar için pek mümkün olmayıp araçlar için haciz işlemi uygulansa da yakalama şerhi uygulanmaması halinde kolluk kuvvetleri tarafından ilgili araçlar yakalanamayacak ve satış gerçekleştirilemeyecektir. Bu nedenle de, Kurum alacağını güvence altına almak için araçlara haciz işlemi uygulandığında Kurum alacağının tahsil edilebilmesi için önce yakalama şerhinin uygulanarak aracın kolluk kuvvetleri tarafından yakalanması gerekmektedir.

Kurumun 2022 ve 2023 yıllarında ülke genelinde haciz işlemi uygulamış olduğu araçların %4,84'ünde yakalama şerhinin bulunduğu tespit edilmiştir. Hacizli araçlara yakalama şerhi konulmaması nedeniyle icraya intikal edilen Kurum alacaklarının tahsil edilmesinde hacizli araçların satışının oranı düşük kalmaktadır. Bu durumun temel nedeni, hacizli araçlara yakalama şerhi konulması işleminde her il müdürlüğünde farklı uygulamaların bulunması olarak değerlendirilmektedir.

İl müdürlüklerinde yürütülen denetimler sonucunda yakalama kararları sonrasında kolluk kuvvetleri tarafından yakalanarak yediemin otoparklarına çekilen araçların haczi ve satışına ilişkin bazı tespitlere ulaşılmıştır. Kurum tarafından yakalama kararı alınan araçlar yakalandığında ilgili kolluk birimi tarafından Kuruma bildirilmekte ve bu araçlara ilişkin işlemler genellikle bekletilmeden yerine getirilmektedir. Ancak, Kurumun haciz uyguladığı araçlar hakkında diğer kamu idareleri veya üçüncü kişiler tarafından yakalama kararı aldırılması halinde araç kolluk kuvvetleri tarafından yakalansa da Kuruma bildirim yapılmamaktadır. Kurumun gerçekleştirdiği araç satış dosyaları incelendiğinde; araçların yediemin otoparklarında uzun süreler beklemesi nedeniyle aracın muhammen bedelinin %30'una kadar otopark ücreti ödenmek zorunda kalınmakta ve kişilerin Kuruma olan borçlarına sayılabilecek bu tutarlar hacze konu borca mahsup edilememektedir. Ayrıca, araçların otoparklarda uzun süre beklemesi veyahut il müdürlüğünde bulunan icra birimlerinde

tespit edildiği üzere araç parçalarının alınması veya değiştirilmesi nedenleriyle Kurumun tahsil edebileceği satış bedelleri de piyasa fiyatlarına göre düşük gerçekleşmektedir.

Tespit edilen durumlar genellikle Kurumun haciz koyup ilk sırada olduğu araçların diğer kamu idareleri veya üçüncü kişiler tarafından yakalatılması ve yediemin otoparkına çekilmesi halinde ortaya çıkmaktadır. Kurumun haciz uygulayıp yakalama şerhi düşmediği araçların kolluk kuvvetlerince yakalanması halinde Kuruma hızlı bir şekilde bildirim yapılması veya Kurumun web servisi aracılığıyla yakalanan araç bilgilerine ulaşabilmesi yukarıda belirtilen aksaklıkların önüne geçilmesinde etkili bir önlem olacaktır. Yakalanan araçlardan Kurumca satılabilecek olanların hızlıca fiili hacizlerinin yapılarak borçluya bildirilmesi ve satışların yapılması hem Kurum hem de borçlu menfaatlerini koruyacaktır.

Haciz uygulanmış araçların yakalanması ve satışına ilişkin ülke genelinde uygulama birliğini sağlayacak idari ve hukuki düzenlemelerin yapılması, yakalanan araç bilgilerine Kurumca hızlıca ulaşılabilmesine yönelik uygulamaların geliştirilmesi ve haciz ile yakalama işlemi arasında Kurum alacağının tahsil edilmesine yönelik mekanizmaların oluşturulmasının Kurum alacaklarının cebren tahsili sürecinin daha etkili hale getirilmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

BULGU 8: İade Tıbbi Cihaz Takibinin Sağlıklı Bir Şekilde Yapılmaması

Kurum sağlık yardımlarından yararlandırılan kişilere iade alınmak kaydıyla temin edilen tıbbi cihazların iade süreçlerinin etkili bir şekilde yürütülemediği ve bu tıbbi cihazların geri alınsa dahi bakım ve onarım ile hurdaya ayırma süreçlerini belirleyen düzenlemelerin, prosedürlerin bulunmadığı görülmüştür.

Sağlık Uygulama Tebliği'nin (SUT) "Kurumca İade Alınan Tıbbi Malzemeler" başlıklı 3.3.6 maddesinde, Kurum sağlık yardımlarından yararlandırılan kişilere iade alınmak kaydıyla taahhütname karşılığı temin edilen tıbbi malzemeler; Non-İnvaziv mekanik ventilasyon cihazları, evde uzun süreli veya taşınabilir komponenti olan oksijen tedavisi cihazları, ev tipi ventilatör, akülü tekerlekli sandalye ve ev tipi ventilatör için kesintisiz güç kaynağı cihazları olarak sayılmıştır. Aynı maddenin devamında ise hastaların cihazların temini için sağlık kurulu raporu ile il müdürlüklerine başvurabileceği, söz konusu tıbbi cihazların öncelikle Kurum stoklarından temin edileceği ve cihazın stoklarda olmaması halindeyse hasta tarafından temin edilen cihaz bedellerinin SUT'un 3.2.2 maddesi uyarınca Kurumca karşılanacağı düzenlemesine yer verilmiştir.

Yapılan incelemede Kurum tarafından hastalara verilen iadeli tıbbi cihazların takibi hem MOSİP hem de MEDULA uygulaması üzerinden yapılmakta olup bu iki uygulamada yer alan veriler birbirleriyle uyumsuzdur. MOSİP verilerinde, sigortalı kişinin ölmesine rağmen zimmetli görünen 68.381 adet iadeli tıbbi cihazın geri alınmadığı görülmüştür. Ancak, tıbbi malzemeleri kullanan kişiler ile sigortalı kişilerin her zaman aynı kişi olmaması nedeniyle etkili bir takip sürecinin yürütülemediği değerlendirilmektedir. Ayrıca, MEDULA uygulamasında da takip edilen ve üzerinde zimmetli iadeli tıbbi cihaz bulunan hasta verileri incelendiğinde vefat eden kişiler üzerinde halen zimmetli görünen ve bu kapsamda geri alınamamış 28.539 adet tıbbi cihazın bulunduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca Kurumun taşra teşkilatında yapılan incelemede çoğu ilde muhasebe kayıtlarında iadeli tıbbi cihazlar bulunmasına rağmen çalışır ve hastaya verilebilecek nitelikte olan tıbbi cihaz bulunmadığından söz konusu cihazlar hastalar tarafından temin edilerek SUT'da belirlenen tutarlara göre Kurumca karşılanmaktadır. Fiili denetim gerçekleştirilen illerin depolarında çok sayıda kullanılmayacak nitelikte olan, ekonomik ömrünü tamamlamış iadeli tıbbi malzeme bulunmakla birlikte hurdaya ayrılmadığı ve depolarda atıl şekilde beklediği tespit edilmiştir.

Vefat eden veya bu cihazlara ihtiyacı kalmayan hastaların tespit edilerek bu cihazların iade alınmasını, iade alınan cihazların bakım-onarımlarının hangilerinin Kurum imkanlarıyla hangilerinin hizmet alımı suretiyle yapılacağını ve bu cihazların hurdaya ayırma süreçlerini belirleyen genel mevzuat hükümleri dışında detaylı düzenlemeler, iş akış süreçleri bulunmamaktadır. Kurumun 81 il müdürlüğünde yürütülen iadeli tıbbi cihazların temin ve takibi sürecinde uygulama birliğinin sağlanması önemlidir.

İki farklı uygulama üzerinden takip edilen iadeli tıbbi cihazlara ilişkin verilerin birbirleriyle uyumlaştırılması, vefat ettiği tespit edilen kişiler üzerinde zimmetli olan iade kapsamındaki tıbbi cihazların ilgili il müdürlüklerince takibinin yapılarak geri alınması ve iade kapsamında bulunan tıbbi cihazların temin, takip ve bakım-onarım-hurdaya ayırma süreçlerini belirleyen düzenlemeler ve iş akış süreçlerinin oluşturulması gerekmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK-1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU**

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl/Yıllar	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Taksitli Satışı Gerçekleştirilen Kamu Konutları Tutarlarının İlgili Muhasebe Kayıtlarında Takip Edilmemesi	2022	Yerine Getirilmedi	Sayıştay Denetim Raporu'nun Denetim Görüşünün Dayanakları bölümünde "Taksitli Satışı Gerçekleştirilen Kamu Konutlarının Muhasebe Kayıtlarında Hatalı Takip Edilmesi" başlığı ile 5 numaralı bulguda yer almaktadır.
Kurum Tarafından Yapılan Alımlarda Hatalı Uygulamaların Bulunması	2022	Kısmen Yerine Getirildi	Sayıştay Denetim Raporu'nun Diğer Bulgular bölümünde "İhale Edilen Yapım İşleri İçin Yaptırılan Bütün Riskler (All Risk) Sigortasında Risk Kalemlerinin Muafiyet Oranlarının Yüksek Belirlenmesi" başlığı ile 1 numaralı bulguda yer almaktadır.
Arsa Payı Karşılığı İnşaat Yaptırılmasına İlişkin Protokol Kapsamında Yürütülen Faaliyetlerde Eksikliklerin Bulunması	2022	Yerine Getirilmedi	Sayıştay Denetim Raporu'nun Diğer Bulgular bölümünde 3 numaralı bulguda yer almaktadır.
Prim Borcuna Karşılık Satış Amacıyla Alınan Taşınmazların Nakde Dönüştürülememesi	2022	Yerine Getirilmedi	Sayıştay Denetim Raporu'nun Diğer Bulgular bölümünde 4

			numaralı bulguda yer almaktadır.
Kurumun Belediyeler ve Bunların Bağlı Kuruluşları ile Şirketlerinden Olan Prim Alacaklarını Tahsil Edememesi	2022	Yerine Getirilmedi	Sayıştay Denetim Raporu'nun Diğer Bulgular bölümünde "Prim Alacaklarının Belediye ve Belediye Şirketlerinden Tahsil Edilmesinde Sorunlar Yaşanması" başlığı ile 6 numaralı bulguda yer almaktadır.
İcra ve Haciz Süreçlerinin Sağlıklı İşlememesi	2022	Yerine Getirilmedi	Sayıştay Denetim Raporu'nun Diğer Bulgular bölümünde 7 numaralı bulguda yer almaktadır.
Tecil ve Taksitlendirmelere İlişkin Mali İşlemlerin Muhasebe Kayıtlarına Tam ve Doğru Şekilde Yansıtılmaması ve Bu Kapsamda Alınan Bazı Teminatlara İlişkin İşlemlerin Eksik Yürütülmesi	2022	Yerine Getirilmedi	Sayıştay Denetim Raporu'nun Denetim Görüşünün Dayanakları bölümünde "Tecil ve Taksitlendirmelere İlişkin Mali İşlemlerin Muhasebe Kayıtlarına Tam ve Doğru Şekilde Yansıtılmaması ve Tecil İşlemleri İçin Alınan Teminatların Eksik Muhasebeleştirilmesi" başlığı ile 3 numaralı bulguda yer almaktadır.
Faaliyet ve Alacak Hesaplarına Ait Tahsilatların Emanet Hesaplarında İzlenmesi	2022	Yerine Getirilmedi	Sayıştay Denetim Raporu'nun Denetim Görüşünün Dayanakları bölümünde 4 numaralı bulguda yer almaktadır.

Kurum Alacaklarının Takibinin Yapıldığı Yazılımın Entegrasyonunun Sağlanmamış Olması	2022	Yerine Getirilmedi	Sayıştay Denetim Raporu'nun Denetim Görüşünün Dayanakları bölümünde "Kurum Alacaklarının Takibinin Yapıldığı Yazılımlarda Entegrasyonun Sağlanmamış Olması" başlığı ile 2 numaralı bulguda yer almaktadır.
Kurum Kullanımında veya Mülkiyetinde Bulunan Taşınmazlara İlişkin Hatalı Uygulamaların Bulunması	2022	Kısmen Yerine Getirildi	Sayıştay Denetim Raporu'nun Denetim Görüşünün Dayanakları bölümünde "Muhasebe Kayıtlarında Görünen Kuruma Ait Tapuya Kayıtlı Taşınmazların Değer Tespitlerinin Yapılmaması" başlığı ile 6 numaralı bulguda yer almaktadır.